81. évfolyam, 47. szám
2016. november 27.

Hívogató hely a téren

6. oldal

Bibliajárat

15. oldal

Lund üzenete

19. oldal

evangélikus élet

Kéthetente megjelenő magazin | evangelikus.hu

XXII.
KERESZTYÉN
Karácsonyi
Könyvvásár

Több mint

50

kiállító

2016.

december 2–3.

péntek | 14.00–20.00

szombat | 9.00–17.00

Lónyay Utcai Református Gimnázium
1092 Budapest,
Kinizsi u. 1–7.

kiakonyvek.hu

Communio 2.0

13

Ha a felekezetek közötti falak téglából, kőből, szögesdrótból vagy valamilyen semleges anyagból lennének, akkor könnyedén le lehetne bontani őket. Ezek a falak azonban évszázadokkal ezelőtti hitviták hevében, részben egymás ellen kihegyezett és kiélezett szövegű hitvallásokból készültek.

Nélkülözhetetlen, mint egy mobiltelefon?

14

A Biblia nem egy vallásos könyv, hanem kézikönyv a mindennapi életünkhöz, a munkánkhoz. Isten azért adta, hogy vezéreljen bennünket a hétköznapok kihívásai közepette.

Őszintén Szíriáról

25

Meggyőződésem, hogy az európai migránsválság kezelésére fordított összeg töredékéből élhetőbb körülményeket lehetne teremteni a Szíria melletti országok menekülttáboraiban.

Helyre **igazítás**

Nem, nincs tévedés, magazinunk két egymást követő számának címlapfotója is az Evangélikus Országos Múzeumba invitál! Míg azonban két héttel ezelőtt még csak kívülről láttathattuk a fővárosi Deák tér felújított intézményét, mostani számunkban immár beléphetünk a reformációi emlékév lutheránus nyitányaként november 11-én – ünnepélyes keretek között – átadott helyiségekbe. A nyelvészek által helytelenített kifejezéssel szólva: Márton napján az Insula Lutherana Kulturális és Lelkiségi Központ „átadásra került". Került, amibe került. (Azt azért tudjuk, hogy a kormányzati támogatás például háromszázmillió forintra rúgott.)

A múzeum háromosztatú kiállítóterébe nyitót – az ajtó két oldalán – két evangélista ülő szoboralakja fogadja, kezükben a könyvek könyvével. 1790 körül kerülhettek a hegyeshalmi evangélikus templom szószékoltárára (a címlapfotónkon látható alak vélhetően Jánost ábrázolja). A belépő figyelmét persze nagy valószínűséggel a szemközti, látványosabb tárgyak ragadják meg, ám távozáskor talán többekben tudatosítják e szobrok, hogy ebben az evangélikus múzeumban a lényeg mégiscsak a mintegy kétezer éve kézbe vehető Biblia, Isten ma is élő és érvényes igéje…

Az intézmény ünnepélyes megnyitójának színhelye a szomszédos templom volt, ahol igei köszöntéssel a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke szolgált. A médiás múlttal is rendelkező Gáncs Péter már előzetesen eljuttatta beszédének szövegét különböző orgánumokhoz, így többünknek van írásos bizonyítéka arra, hogy az elnök-püspök „véletlen következetességgel" két ízben is bakizott. A hivatalosan Insula Lutherana Kulturális és Lelkiségi Központnak nevezett intézményt másodjára és harmadjára már *lelkiségi és kulturális* központként említette.

„…amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj" – jutottak eszünkbe Jézus szavai Mt 12,34-ből, de azt azért nem gondoljuk, hogy az intézmény elnevezésében a jelzők sorrendjének kellene döntő jelentőséget tulajdonítani. Sokkal fontosabb, hogy mi következik miből. Tárgyi és szellemi kincsek, felekezetünkhöz kötődő kulturális értékek feltárása, bemutatása hetilapunk számára is megtisztelő kötelesség. Mennyivel inkább feladata ez egy eleve erre hivatott egyházi múzeumnak! Keresztény kulturális „központok" azonban aligha tölthetik be küldetésüket – evangéliumi lelkiség hiányában. Adja Isten, hogy a Deák téri intézmény is minél többeket segítsen – igazítson – a megfelelő helyre: Isten közelébe.

● T. Pintér Károly

Szigetlakók öröme – hívogató hely a téren

5

Nyilván számos muzeológiai elemzés készül majd még az új tárlatról. Az azonban már az első pillanatban világos, hogy a filológiai alaposság mellett egy olyan összkép közvetítése volt a rendezők célja, amely képes megjeleníteni azt az evangélikus lelkiséget, mentalitást, amely a szigetet – legyenek bármily zord körülmények is körülötte – a befogadás helyének, az ott születő gondolatokat világítótoronynak tekinti, nemcsak a múltban, hanem napjainkban is.

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Kriskó Réka – Kiskőrös. Sokan azt gondolják, hogy aki keresztény, az merev, megközelíthetetlen. Pedig nem! Bár ma már evidens nekem, hogy evangélikus vagyok, nem volt ez mindig így. Egy ideig nem jártam közösségbe. A változást anyósom és családja hozta el. Rajtuk egyféle természetességet, szelídséget láttam, ami által vágyni kezdtem arra, hogy Istent minél jobban megismerjem, és kövessem.

Bibliaórára két éve kezdtem el járni. Azóta a csoport tagjai és az alkalmak is nagyon fontosak nekem. Itt igazán otthon érzem magam, és hálás vagyok, hogy ide kerültem. Ráhellel, másfél éves kislányommal a baba-mama klubba is járunk. Boldog vagyok, hogy már a csecsemőkortól kezdve van a gyülekezetben alkalom, ahol együtt, Isten közelében lehetünk.

Imádkozni azt jelenti: kiadhatom magamból azokat a gondolataimat, vívódásaimat, amiket nem biztos, hogy más emberrel meg tudok beszélni, vagy nem biztos, hogy mástól megkapnám rájuk a jó választ. Istentől viszont – hol később, hol előbb – mindig jön válasz. Számomra megnyugtató, hogy ő mindig elérhető…

•

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a facebook.com/lathatoan.evangelikus címen érhető el.

Evangélikus Élet-előfizetés
jelentős kedvezménnyel

Ha megrendeli lapunkat, és hoz magával még egy előfizetőt, akkor mindkettejük előfizetése ajándék hónapokkal hosszabbodik. Negyedéves előfizetéshez egy, féléveshez két, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék.

Az Evangélikus Életet megrendelheti e-mailben a kiado@lutheran.hu címen és telefonon is: 06-1/317-5478 vagy 06-20/824-5518. Előfizetési díjaink: egy hónapra 1195 Ft; negyedévre 3575 Ft; fél évre 7150 Ft; egy évre 14 300 Ft.

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Te kegyelmesen újra és újra megerősítesz bennünket, és megajándékozol azzal, hogy velünk lévő Istenünk vagy. Könyörgünk, hogy az idei adventi hetek is hozzád vigyenek közelebb bennünket.

[Lektor:] Könyörgünk világunkért. Te szabj gátat az emberi önzésnek, pusztításnak, háborúskodásnak. Adj szívünkbe elszánást, könyörületet azok iránt, akik mások bűneitől szenvedve élik életüket. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket.

[Lektor:] Könyörgünk egyházunkért. Tartsd meg kegyelmesen azon az úton, amelyen Krisztus követésére hívtad. Segítsd, hogy abból akarjon és tudjon élni, amivel te éltetni akarod. Add, hogy megváltó akaratod, végtelen szereteted tanúja legyen ebben a világban. Kérünk téged…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg...

[Lektor:] Könyörgünk gyülekezetünkért. Te áldd meg közösségünket az összetartozás érzésével! Adj szolgálatra kész lelket, hogy örömmel éljünk neked, és hordozzuk egymás keresztjét! Kérünk téged…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg...

[Lektor:] Könyörgünk az emberiségért. Te gyógyítsd a testi betegségeket hordozókat! Te vedd hatalmadba a lelki nyomorúsággal küzdőket! Te gazdagítsd jelenléteddel a szegényeket! Te légy hajléka a hajléktalanoknak! Te légy vigasza a halállal és gyásszal szembenézőknek! Kérünk téged…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg...

[Lektor:] Könyörgünk saját magunkért. Te erősítsd hittel szívünket, hogy beléd vessük bizodalmunkat! Te indíts szeretetre, hogy a te igazságodban járjunk! Te adj minden napunkba derűt, hogy vidám szívvel készüljünk országodba! Kérünk téged…

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg...

[Lelkész:] Mennyei Atyánk! Áldd meg ennek az új egyházi esztendőnek minden ünnepét és munkára rendelt napját! Készíts fel bennünket minden napunkon a tőled kapott örök életre.

[Gyülekezet:] Ámen.

500 nap imádság reformációért

Decemberi körlevél

A kérő imádságról. Jézus, amikor megkérdezték tőle tanítványai, hogyan is imádkozzanak, megtanította nekik a *Miatyánk* imádságot, utána pedig buzdította őket, hogy bátran kérjenek: „*Én is azt mondom nektek: kérjetek, és adatik, keressetek, és találtok, zörgessetek, és megnyittatik nektek. Mert mindaz, aki kér, kap; aki keres, talál; és aki zörget, annak megnyittatik. Melyik apa az közületek, aki fiának kígyót ad, amikor az halat kér tőle, vagy amikor tojást kér, skorpiót ad neki?*” (Lk 11,9–12) Tárják föl szívüket az Úr előtt, fogalmazzák meg azt, ami a szívükben van! Atyánk, aki a legjobban ismer bennünket, nagyon jól tudja, mi van velünk, mire van szükségünk: „*Még nyelvemen sincs a szó, te már pontosan tudod, Uram.*” (Zsolt 139,4)

Akkor miért is van szükségünk imádságra és ezen belül kérő imádságra? Azt hiszem, azért, mert nem tudjuk, mire van igazán szükségünk! Ha hisszük, hogy mennyei édesatyánk jó, és az ő akarata szent, és nekünk javunkra válik, akkor az, amit ad, úgy és akkor jó, ahogyan ő adja. Luther így tanít minket: „Ha az idő és a hely megengedi, minden imádságomban négy csokrot kötök. Először is tanításnak tekintem az imádságot, és megvizsgálom, hogy mit kíván tőlem a mi Urunk. Azután hálaadássá formálom, harmadszor bűnvallássá, negyedszer kéréssé.”

Milyen gyönyörű, igaz? Luther az imádságot virágcsokorként adja át Urának. Leginkább tehát azért van szükségünk imádságra, hogy miközben így cselekszünk – és mellette persze igét olvasunk –, megismerjük őt magát és akaratát. Nem az jó nekünk hát, ha a mi akaratunk az övé mellé simul, és a hívő ember belátja: azt kell kérnie, amit drága mennyei édesatyja neki elkészít? Valószínűleg ha Luther vezérfonalán megyünk végig, akkor érkezik meg szívünk abba a letisztult, nem elhamarkodott, nem csupán érzelmek által irányított, nem felületes, nem kapkodó-rohanó állapotba, amelyben már azt tudjuk kérni, amire igazán szükségünk van. (Sőt talán mások is a képbe kerülnek…) Szépen válogatott virágszálak ezek, nem fonnyadó gizgazok.

Igen, először a tanítás. Mit mond az Úr? Engedelmes a szívem, belátom az ő igazát? Megtettem amit kért? Világosan látom a helyzetem és a környezetem helyzetét? Megláttam azt, hogy ő mennyit tett értem? A kereszten is, és a mai napon is? És elfogadtam tőle azt, amit kijelentett nekem, és azt is, amit elrejtett előlem? Kértem tőle alázatot? Mindezek után hálaadásra tud-e nyílni a szám? Igen, a nehézségért is, mert így már tőle kapom és veszem el. És a jóért is. Mert nem kövéredett meg még a szívem, hogy elájuljak magamtól. Hopp, mindeközben észrevettem azt az egy-két ronda foltot a szívemen, lelkemen. Hogy mindezt nem is érdemlem meg! Sőt talán azt is meglátom, hogy az eddigi kéréseim hogyan akadályozták látásomat abban, hogy észrevegyem, mennyi mindent kaptam tőle! És mennyi mindenre nem volt szükségem, amit kértem! Hogy bálványaim, a magam igaza miatt nem is voltam eddig kíváncsi rá, mert ezek fontosabbak voltak nála. Áldásait akartam csupán, nem őt magát. Hogy bűneimet oda kell vinnem őelé, és őszinte bűnbánatban kell letenni.

> Megkértem Istent, hogy vegye el a büszkeségemet, de ő azt mondta: „Nem.” Azt mondta, hogy büszkeségemet nem ő veszi el, hanem nekem kell letennem Jézus elé.

Ha ezeket a csokrokat szépen sikerült megkötnünk, akkor hozzá is láthatunk a negyedik csokorhoz. Szerintem ezek után bármit kérhetünk. Készülve a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára, szükségünk lenne megtisztulni, hogy azt kérjük, amire igazán szükségünk van, ami Atyánk akarata, hogy azt tehessük, ami neki tetszik.

Egy kis bizonyságtétel régebbről. Megkértem Istent, hogy vegye el a büszkeségemet, de ő azt mondta: „Nem.” Azt mondta, hogy büszkeségemet nem ő veszi el, hanem nekem kell letennem Jézus elé. Kértem Istentől, hogy fogyatékos gyermekem legyen egészséges, de ő azt felelte: „Nem.” Azt mondta, hogy a lelke egészséges, a teste csak átmenet, szeressem őt! Kértem Istent, hogy adjon nekem türelmet, de ő azt felelte: „Nem.” Azt mondta, hogy a türelem a megpróbáltatás révén a Lélek gyümölcse. Nem kapni, megküzdeni kell. Kértem Istent, hogy adjon nekem boldogságot, de ő azt felelte: „Nem.” Azt mondta, csak áldását adhatja – a boldogság rajtam múlik, miképp fogadom azt. Kértem Istent, hogy kíméljen meg a fájdalomtól, de ő azt felelte: „Nem.” A szenvedés eltávolít a világ látszatdolgaitól és szeretet-, békességpótlékaitól, s közelebb visz hozzá. Kértem Istent, hogy adjon lelki növekedésemnek látható jeleket, de ő azt felelte: „Nem.” Azt mondta, hogy a növekedés az ő dolga, ezért hajlandó megkapálni, megmetszeni, hogy egészséges, szép legyen a gyümölcs. Kértem Istent, hogy segítsen másokat szeretni, úgy, ahogy ő szeret engem. Erre azt felelte: „Látom, már kezded érteni...” Kértem alázatot. És adott nehéz embereket, akiknek ugyanúgy őrá van szükségük, mint nekem. Kértem erőt. És adott Isten nehézségeket, melyek erőssé tesznek. Kértem bölcsességet. És adott problémákat, hogy mindig rá tudjam bízni magam. Kértem bátorságot. És adott nehézségeket, hogy legyőzzem őket. Kértem, adjon szeretetet. És Isten adott gondterhelt embereket, hogy segítsek rajtuk. Kértem kegyelmeket. És adott Isten lehetőségeket, kapcsolódni a kegyelemhez.

Semmit sem kaptam, amit akartam. Megkaptam mindent, amire szükségem volt. És imáim meghallgatásra leltek.

Imádkozzunk: *az adventi időszakért, hogy el tudjunk csendesedni az Úr előtt; az ünnepi istentiszteletekért, a szolgálókért és résztvevőkért, hogy megtapasztalhassuk az Úr jelenlétét; azokért, akiknek magányban vagy nehéz körülmények között kell ünnepelniük; az idősekért, hogy az Úrban bízva tudják megélni mindennapjaikat; az óévre visszatekintve bűnbánattal, hálaadással; az új évre előretekintve reménységgel; és a Borsod-Hevesi Egyházmegyéért.*

• Endreffy Géza *lelkész (Budaörs)*

Advent 1. vasárnapja – Róm 13,11–14

Öltsétek magatokra Krisztust!

Nem tudom, ki hogy van vele. Nem tudom, örülünk-e igazán, vagy félünk. Nem tudom, kedves-e, vagy nagyon kemény helyzet. De advent hihetetlenül gyorsan megérkezik, és becserkészi magát egészen középre. Nem elégszik meg kevesebbel, csakis az életünk közepével. Kitölti a helyet utcákon és tereken. Még a járműveket és a lakóházakat is fényvonalakkal, fényfüzérekkel öltözteti fel. Megtölti fényével és illatával a belső tereket. Ott is gyertyát gyújtanak, ahol nem is nagyon tervezték. Az advent a lakószoba ablakát is elrendezi magának. Hol kevesebb, hol meg több gyertya fénye világít belülről kifelé, hogy kívülről most kicsit jobban be lehessen látni a lakásba. Adventben ez sem baj. A sárga színű és sokágú csillag is lelóg már a mennyezetről. Addig igazgatják-rakosgatják, míg egészen középre kerül. Neki ott a helye.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Advent nem passzív, nagyon is aktív. Akkor is találkozom vele, ha nem igazán akarnék belefutni. Advent ügyes és naprakész. Borzasztóan éber és energiadús. Évente képes behozni új arcokat a templomba. Megtanít örülni olyan embereket is, akik igencsak borongósak voltak a nyáron és az őszön át. Feldíszíti azt a templomot is kedvesen, ahol már régóta nem volt friss virág és új gyertya az oltáron. Advent ügyesen jön. Nagyon közelre érkezik. Gyorsan, a megkérdezésünk nélkül is átállítja az óránkat.

Ezt a mai érzésvilágot Pál apostol rendkívül tömören hirdeti meg számunkra: az idő sürget. Mi ezt talán onnan ismerjük a legjobban, hogy elképesztő technikával tudunk elodázni egy-egy feladatot. Jól tudjuk, ha nem végezzük el, akkor is megvár minket a munka. A hétköznapok szürkeségében valóban lehet így éldegélni. Ünnepelni azonban ezzel a hozzáállással nem lehet. A legfontosabb kincset így nem lehet megtalálni. A legértékesebb ajándék így távol marad.

Adventben pedig minden arról szól, hogy közelebb van hozzánk az ünnep. Közel van a kincs. Nem távolodik, hanem felénk tart. Nem kikerülni szeretne minket, hanem elérni. A felénk tartó mindenképpen látni akar minket, meg akar érinteni bennünket. Védelmet és biztonságot nyújtani akkor, amikor éppen ezeknek a hiányát hirdetjük panaszkodva. A világosság fegyverei villámgyorsan győzedelmeskedni tudnak a sötétség cselekedetein. Hatékonyságukhoz nem fér kétség. A végtelen közelít a nagyon is véges felé. Adventben ezért különösen is bízhatunk abban, hogy tiszta lappal és fehér ruhával kezdődik egy eddig elképzelhetetlen új periódus az életünkben.

Mennyire kínos, ha nem tudjuk elhinni és megérezni, hogy az éjszaka múlik, és a nappal már egészen közel van hozzánk! Az apostol mindent többször is elmond, mert nem szeretné, ha kimaradnánk az adventi új nap kezdetéből. Az adventi mozgásban ez az egyik legnagyobb változás. Fogynak a nehezebb és sötétebb órák az életünkben. Kevesebb lehetőségük van azoknak, akik ártani szeretnének nekünk. Nincs már esélyük azoknak, akik le akartak terelni bennünket az útról, hogy nekik szélesebb győzelmi útjuk lehessen. Az apostol szép és tiszta esélyt rajzol meg számunkra ezzel a képpel. Advent idején kimerülnek a gonosz erők. Az intrikagyártók és az örökös kavarók is belefáradnak a sokakat bántó tevékenységükbe. Ne akarjuk hát újratelepíteni a sötétség erőit az életünkbe! Ne akarjuk táplálni a lehúzó és tönkretevő indulatokat magunkban! A szabadulás, a védőpajzs és a védőruha egészen más lehetőségeket kínál most nekünk.

Adventben egy megállíthatatlan érkező egyengeti számunkra a zavarosból kivezető utat. Nem téziseket gyárt. Nem irányvonalakat húz meg. Nem is receptszerű előírásokat készít. Közeledésével tisztít. Érkezésével gyógyít. Jelenlétével eloszlik a magányunk, és elindulunk sokak felé.

Lehet, hogy egészen kicsiben érkezik, de nem észrevétlenül, hanem nagyon is feltűnően. Le tudunk-e guggolni annyira, hogy a versszel felfedezzük a felénk közelítő adventi csodát?

Ül a bogáncson a sárga csicsörke,
félszeme lopva az égre tekinget,
másik a földre pillog ijedten.
Ám, hogy a zord ég hirtelen enged,
s fellege nyíltán ömlik a napfény,
éneke buggyan: csókot igérő,
angyali tiszta, mennyei nektár!
S a Temetőkert és a November
hallja s nem érti: honnan e bízás,
e hihetetlen lelkierő, a tél küszöbén is,
e cseppnyi madárban?

(Jékely Zoltán: *A tél küszöbén*)

● Szabó Lajos

Imádkozzunk! *„Ó, kedves vendég, nálam szállj…”* (EÉ 305,3) *Ámen.*

Szigetlakók öröme

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Az Evangélikus Országos Múzeum új állandó kiállításának Márton-napi megnyitása egyúttal az Insula Lutherana részleges megújulásának s a reformációi emlékév elindulásának is ünnepe volt. A népszokásokban is gazdag november 11-i dátum választása nem volt véletlen: a Szent Márton-emlékévhez csatlakozva, annak egyfajta folytatásaként indult el a jubileumi év, kifejezve ezzel azt a folytonosságot, amely Luthernek a maga korában legalább annyira fontos volt, mint nekünk manapság. A megreformált egyház s Luther tanainak magyarországi örökösei egy évezredes szellemtörténeti örökség hordozói, akiknek a számára a szombathelyi születésű, köpenyét kettészelő s a püspöki széktől menekülő Márton állandó figyelmeztetés a segítségre szorulók iránti felelősségre.

A megnyitón többször történt utalás az Insula Lutherana sajátos szerepére. Tudjuk, hogy a Budapest szívében lévő épületegyüttes nem egyedi jelenség, a diaszpórában élő lutheránus közösség létformája számos helyen ez a valóban szigetszerű képződmény, amely a templom mellett több intézményt, lakást, hivatalt foglal magába. De vajon e sokszor megidézett és építészetileg is tudatosan kialakított létforma milyen beidegződéseket alakított ki bennünk, s vajon az évszázados tapasztalat ma mennyire használható?

Az a tény, hogy a múzeum megújulásával a „Deák tér” sziget volta is nevesítve lett, mai szóhasználattal nevezhető egyfajta „brandingnek”. Egy olyan márkának, amely fontos üzenetet hordoz.

A sziget szónak azonban a magyar nyelvben is nagyon sokrétű jelentése van. Hiszen egy szigeten lehet menedéket találni, kiemelkedni a viharos tengerből, de ott élve el is lehet szigetelődni, távolságot tartani mindattól, ami körülveszi. A Deák téri insula a története során sokszor tapasztalhatta meg ezt az ellentmondásosságot. A megújult múzeum előterében egy igen gondolatgazdag rajzfilm foglalja összse ezt a történetet a kezdetektől napjainkig. A torony nélküli templom falai, a hozzá csatlakozó épület funkcióváltásai az üzletektől a munkásőrség raktárán át a múzeum 1979-es megnyitásáig, az iskola hányatott sorsa – mind-mind e változatos kalandokat, emelkedett és szégyellni való pillanatokat, nagy ívű és szánalmas szellemi teljesítményeket tartalmazó történet emlékeit hordozzák.

A saját történetünkről szóló múzeum koncepciója, minősége az önreflexió, a saját magunkkal való szembenézés képességéről is szól, tartalmában és formájában egyaránt.

Nyilván számos muzeológiai elemzés készül majd még az új tárlatról. Az azonban már az első pillanatban világos, hogy a filológiai alaposság mellett egy olyan összkép közvetítése volt a rendezők célja, amely képes megjeleníteni azt az evangélikus lelkiséget, mentalitást, amely a szigetet – legyenek bármily zord körülmények is körülötte – a befogadás helyének, az ott születő gondolatokat világítótoronynak tekinti, nemcsak a múltban, hanem napjainkban is. Az a tény, hogy ez a legkorszerűbb technikai eszközök alkalmazásával történik, csak még jobban kiemeli azt a szellemi frissességet és nyitottságot, amely egyházunkat legfényesebb időszakaiban jellemezte.

A Márton-napot megelőző hétvégén a felügyelők révfülöpi országos konferenciáján arról beszélgettünk, hogy a hamarosan ötszáz éves gondolat jegyében milyen változásokra lehet szükség egyházunkban, s mi az, amit ebből a külvilág felé is jeleznünk kell. S bár a Balaton partján kevesebb szó esett a szigetszerűségről, annál több az elszigetelődés veszélyeiről. Ennek elkerüléséhez a Deák téri insula által megidézett erények felelevenítésére nagy szükség lehet: több önfelelősség, a létezéshez szükséges lelki és materiális források tisztelete, nagyobb önállóság s persze a szellemi, hitbéli világítótornyok rendben tartása, működtetése. Nyilván ezeknek a fényét észlelte messziről a Deák téri insula felé szaladó lobogó köpenyes alak is, aki ugyebár Sztehlo Gábor, de köpenye alapján akár Szent Márton is lehetne. S lehetnének, legyenek még nagyon sokan köpeny nélkül is, amikor az Evangélikus Országos Múzeum csillogó krómacél zsalugátereit látják!

• Prőhle Gergely

Hívogató hely a téren

Megnyílt a felújított Evangélikus Országos Múzeum

Márton napja óta teljes díszében pompázik a főváros szívében az Insula Lutherana, november 11-én ugyanis újra megnyitotta kapuit az Evangélikus Országos Múzeum . A mostani tárlat gazdag tárgyi gyűjteménnyel és izgalmas, 21. századi digitális megoldásokkal mutatja be Luther magyarországi örökségét.

Az Insula Lutherana, azaz a budapesti Deák téren álló épületegyüttes valóban sziget a város szívében. Jól megfér itt egymás mellett a templom, az iskola, a könyves- és lemezbolt és a most teljesen megújult evangélikus múzeum.

A sziget egyik szélén „az ország templomának” is nevezett, klasszicista stílusban épült templom Pollack Mihály első középülete. Olyan lelkészek szolgáltak falai között, mint „az ország papja”, Székács József (Cervantes első magyar fordítója) vagy épp a 20. század mártírsorsú püspöke, Ordass Lajos. A sziget másik végében helyezkedik el az egyházi középiskolák között a legnívósabbként számon tartott evangélikus gimnázium. Ennek elődje volt Pest második gimnáziuma. Országos, sőt világhírnévre szert tett egykori diákjai között említhetjük Petőfi Sándort, Kálmán Imre zeneszerzőt, Pecz Samu építészt vagy Kandó Kálmánt, a vasút-villamosítás egyik atyját.

A templom és az iskola között találjuk a múzeumot, illetőleg – hivatalos elnevezése szerint – az Insula Lutherana Kulturális és Lelkiségi Központot.

Mindenkit megszólítani

Budapest központi terén naponta több ezer ember halad át, sokan beszélnek meg találkozót a templom elé vagy mellé. Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere a múzeumot megnyitó beszédében úgy fogalmazott: „Az evangélikusoknak ma is van mondanivalójuk, és jelen akarnak lenni a város, az ország és az életünk közepén. Erről tanúskodnak a múzeum utcára néző ablakainak teleírt, hatalmas spalettái is, amelyek minden arra járóhoz szólnak, nem csak a templomba betérőkhöz.”

És valóban, mielőtt még a belső átalakulásról esne szó, el kell árulni, hogy az

Insula Lutherana épülete nem csak egyházunk hívei körében arathat tetszést. Az *Index.hu-nak,* Magyarország legnagyobb hírportáljának az építészeti blogja, az *Urbanista* már tavaly ősszel felhívta több ezer olvasójának figyelmét arra, hogy „itt nem a szó hagyományos értelmében vett emlékműről van szó: az alkotók egyszerűen megszépítettek egy megadott formát, s közben tartalommal töltötték meg azt".

A Deák téren elhaladó vagy várakozó több ezer ember valóságosan meg lett szólítva. Potzner Ádám építész ötletét Muray Eszter grafikus váltotta valóra, így kerültek fel a spalettákra a múzeum dolgozói által kiválasztott szövegek Luther Mártontól, Mária Dorottya württembergi hercegnőtől, Petőfi Sándortól, Kossuth Lajostól, Veres Pálnétól, Mikszáth Kálmántól, Weöres Sándortól, Ordass Lajostól, Sztehlo Gábortól és Szentágothai Jánostól. Még a múzeumba belépés előtt érdemes rövid időre megállni és elolvasni a spalettákon – zárt és nyitott állapotban is – jól látható mondatokat.

A múzeum idén Márton napján nyitotta meg újra kapuit a *Luther öröksége* című állandó kiállítással, de ne gondoljuk, hogy vitrinbe zárt evangélikusságról van szó. Igei megnyitójában Gáncs Péter elnök-püspök így fogalmazott: „Mindez azokért van, és azokat hívogatja, akik ennek a kavargó belvárosnak, országnak és világnak a tengerén utazva szeretnének itt, a Deák téren hosszabb-rövidebb időre kikötni, hogy lelkileg, szellemileg felfrissüljenek, feltöltődjenek. [...] Hálásak vagyunk mindazoknak, akik segítették ennek a központnak a megnyitását, amelylyel egész egyházunk, de hiszem, hogy az egész főváros, sőt az egész ország igazi reformációi ajándékkal gazdagodott" – zárta imádság előtt szavait Gáncs Péter. A Potzner Ferenc és Ádám által tervezett épület az evangélikus közösségen túlmutató közösségi hely lett, mely korszerű, de történeti gyökerekre koncentráló tér – mondta a megnyitón Prőhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője.

> A Luther öröksége címet viselő kiállítás sokrétű, mind a kiállított tárgyakban, mind látványban, ötletben gazdag, és még az egyházat jól ismerőknek is tud újat, érdekeset mutatni, de megszólítja az egyház minden tagját és a nem hívőket, a „szimpatizánsokat" is.

A *Luther öröksége* címet viselő kiállítás sokrétű, mind a kiállított tárgyakban, mind látványban, ötletben gazdag, és még az egyházat jól ismerőknek is tud újat, érdekeset mutatni, de megszólítja az egyház minden tagját és a nem hívőket, a „szimpatizánsokat" is. ▶

Főtér, templom, ház

A kiállítás három tematikus részre tagolódik (főtér, templom, ház), továbbá kiegészült egy teljesen újjáépített pinceszinttel. Az első részbe belépve hatalmas digitális kivetítőn – amelyet kis korongokkal mi irányíthatunk – olvasható Luther Márton végrendelete. Az eredeti dokumentum 1815-ben Jankovich Miklós ajándékaként került a Magyarországi Evangélikus Egyház tulajdonába, s most igazán újszerűen ismerheti meg a látogató.

Az első kiállítási térben figyelhetünk fel a nemrég Sopronban fellelt, jelenleg a legrégebbinek tudott magyarországi Luther-ábrázolásra, és ebben a térben áll egy preparált orgona is, amelyhez odaülve bárki kipróbálhatja a hangszert, regiszterekkel változtatva a hangszínen, kijelzőn követve a „betáplált” egyházzenei művek kottáját.

A látványos és kipróbálható tárgyak mellett ezen a részen esik szó az evangélikus egyház mindenkori hatalommal való kapcsolatáról. Olvashatjuk Kádár János „magvas” gondolatát: „A vallás olyan, mint a cigi: jobb nem rászokni.” Láthatjuk Ordass Lajos – személyes jegyzeteivel ellátott – agendáját, Sándy Gyula építész negyvenes években tervezett, de soha meg

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

nem épült ökumenikus helyőrségi templomának makettjét. Az építész forgószínpadszerű megoldást tervezett az oltárnak, hogy az evangélikus és a református istentiszteletre is alkalmas legyen Isten háza.

Természetesen a kezdetektől megismerhetjük a magyarországi evangélikusság történetét, fogyatkozását, gyarapodását, egyházának sorsát. Monitor mutatja érzékletesen a geopolitikai hatások utáni fejlődést, alakulást a 16. századtól egészen napjaink háromszázhét gyülekezetéig. Századokon keresztül 2016-ig követhetjük nyomon, mikor melyik iskolával gazdagodott egyházunk.

A múzeum másik két legértékesebb kéziratával is találkozhat a látogató. Az egyik Petrovics Sándoré, a másik Leimdörfer Györgyé. Az utóbb Petőfi, illetve Faludy néven elhíresült két költő első kéziratos versei egy-egy iskolai érdemkönyvből maradtak ránk. Az evangélikus iskolai oktatáshoz köthető emlékek mellett bevilágítható enteriőrt rejt az egyik vitrin, felidézve a karácsony és más ünnepek hagyományos lutheránus „eszköztárát".

Ha beljebb lépünk, eljutunk a templomokat bemutató térbe. Háromdimenziós képeken láthatók Budapest és – egyelőre még csak – néhány vidéki település evangélikus templomai kívülről-belülről. Jó érzés így is ellátogatni egy-egy gyülekezetbe, megismerni azt, hogy Angyalföldtől Siófokig hova járnak vasárnaponként hittársaink.

A legnagyobb figyelmet azonban a nemescsói 18. századi szószék és hangvető másolata kapja, amely erős színekkel uralja a teret. A gyönyörűen megvilágított tárgyakkal teli vitrinek játékot is rejtenek (kirakós segítségével tanulhatják meg a látogatók, hogy milyen liturgikus tárgyak kerülhetnek egy evangélikus templomba), bizonyítva, hogy a klasszikus múzeumi struktúra kiválóan megfér a múzeumpedagógiai célú interaktivitással.

A múzeum története 1973-ig nyúlik vissza, akkor kezdődött el ugyanis idősebb Fabiny Tibor jóvoltából az a szervezői munka, mely 1979 nyarára ért be. Akkor nyílt meg a múzeum állandó kiállítása, és egészen 2011-ig volt látható. Ezután három éven keresztül időszaki kiállításokat rendeztek a régi múzeumi térben és vitrinjeiben, végül 2014-ben bezárt az intézmény, és elkezdődött az átépítés. 2015 decemberére befejeződött az építészeti munka, és szűk egy évvel később, november 11-én, Márton napján megnyílt az új állandó kiállítás a felújított Insula Lutheranán.

Éltetni a hagyományt

A háromosztatú kiállítótér alatt helyezkedik el a negyedik, mely eddig még nem volt szervesen a múzeum része. Itt állítanak emléket két lelkésznek: a vészkorszak idején több mint kétezer embert, köztük ezerhatszáz gyermeket megmentő Sztehlo Gábornak és a Deák téri gyülekezet pásztoraként szintén sokakat bújtató Keken Andrásnak. Az óvóhelyként berendezett apró terem melletti boltíves tér könyvbemutatók, kisebb koncertek, szeretetvendégségek helyszíne is lehet a jövőben.

A kiállítás legnagyobb érdeme talán az, hogy nemcsak nekünk, evangélikusoknak, hanem minden más érdeklődőnek is érzékletesen mutatja meg hitünket és egyházi közösségeinket.

● Kézdi Beáta

Sokféle tradíció, egy Krisztus

Ökumenikus püspöktalálkozó Ottmaringban

Németországban, Augsburgtól alig negyedórányira található Ottmaring, ez a másfél ezer lakosú község, ahol ökumenikus közösségben élnek katolikus és evangélikus családok, s ahol a Fokoláre mozgalom testvéri fáradozása konferenciacentrumot, lelki házat hozott létre. Ebbe a különös hangulatú helységbe érkeztek a közelmúltban minden égtáj felől katolikus, ortodox, anglikán, evangélikus, metodista, baptista és uniált püspökök, hogy együtt imádkozzanak, igét hirdessenek és hallgassanak, megéljék a keresztény testvéri összetartozást és a maguk liturgiája szerint ünnepeljék az eucharisztia örömét, a találkozást az Úrral és egymással.

Az ökumenikus püspöktalálkozó közös beszélgetéseinek témája idén az elhagyott Jézus személye volt; Jézus szenvedése, magára maradottsága gondolkoztatta el a többségében nyugállományú lelki vezetőket. A 22. zsoltár magyarázata mélyen megrendített bennünket, hiszen maga Jézus is ennek szavaival kiált ahhoz, aki az elhagyatottságában mégis egyetlen menedéke, akinek megváltó szándékát valósítja meg szenvedésében, halálában és feltámadásában.

A dachaui haláltáborban való látogatásunk megrendítő élménye mindnyájunk lelkébe véste az elhagyottakért való imádság és tettre készség megbízatását, hogy soha ne ismétlődjék meg a 20. század egyik legnagyobb tragédiája, amelyben sok-sok zsidó testvérünk mellett kétezer keresztény papot, lelkészt is meggyilkoltak.

A napjaink kilátástalanságában szenvedő, elhagyott, magukra maradt embertársaink milliói élik át a kiszolgáltatottság nehéz élethelyzetét. Menekültek áradata érkezik földrészünkre, akiknek otthonát lebombázták, családtagjaikat keresztény hitükért kegyetlen módon kivégezték, akiket földönfutókká tett az emberi kegyetlenség és a háború. Ahogyan az Atya nem hagyta magára Jézust a kereszten, hanem igazolta feltámadásában, és elfogadta áldozatát, akként bízza ránk a sors szám-űzötteit, a történelem kilátástalan helyzetébe sodródott embertársainkat. „*Legyetek irgalmasok, amint a ti Atyátok is irgalmas!*” (Lk 6,36) – ez nem azonos magatartás a gonosz szándékú emberek keblünkre ölelésével, amikor magunk és mások életét kockáztatnánk.

A Fokoláre mozgalom kitüntetetten tűzte zászlajára a keresztény egység megvalósítandó jézusi gondolatát. Ez vezeti a keresztények Krisztusban való összetartozását mindenütt a világon, ahol megélik az evangélium hitelességét felmutató egységet. Ennek meghitt hangulatú alkalma volt az az istentisztelet Augsburgban, a Szent Anna evangélikus templomban, amelyen közösen emlékeztünk meg a megigazulás értelmezéséről szóló evangélikus–római katolikus dokumentum alá-

FOTÓ: FOKOLARE

írásáról – az esemény e templomban zajlott 1999. október 31-én. A *Közös nyilatkozatban* a két egyház együtt kijelenti, hogy Isten előtt egyedül kegyelemből, a Krisztusért nyerjük el az örök életet.

Christian Krause egykori lutheránus világszövetségi elnök – egyike az aláíróknak – nagy ívű előadásban emlékezett vissza a történelmi jelentőségű eseményre. A püspökök és a különböző felekezetű hívek pedig együtt könyörögtek az egység ajándékáért, illetve Ferenc pápa – akkor még előttünk álló – lundi és malmői látogatásáért és a világ evangélikusságának képviselőivel való találkozásáért. Számos személyes tanúságtétel hangzott el a Krisztussal való járás és a neki való szolgálat örömérről a helyben lakó keresztények képviseletében, akik minden kudarc vagy megtorpanás ellenére sem adják fel az ökumenikus együttélés küldetését.

Ismereteinket gazdagították azok az előadások, amelyeket a katolikus–anglikán dialógusról és a pánortodox zsinat eseményeiről hallhattunk. Kitűnik ezen alkalmakkor, mennyivel könnyebb volt az egyet nem értést kijelenteni, mint napjainkban az egyetértést újra megtalálni, akár egy egyházon belül is.

Az egymás istentiszteletein, miséin való részvétel újra meggyőz bennünket a közös evangélium drága kincsének sokszínű megszólaltatási lehetőségéről, gazdag liturgiai hagyomány keretében. Ugyanakkor nyilvánvalóvá válik az egy Krisztusban való gazdagodás lehetősége a sokféle tradícióban. Az ökumené nem egymás meggyőzésének az alkalma, hanem az egy Krisztushoz való tartozás, a benne való megváltásnak és új élet ajándékainak felismerése a testvéregyház közösségében. Mert sokkal több az, ami összeköt, mint az, ami elválaszt bennünket.

A közösség megélése egy héten át nagyszerű alkalmat kínált a programok között az elmélyült, őszinte, egyéni beszélgetések folytatására, amelyekben felcsillant egy-egy egyéni életsors lelki ajándékainak gazdagsága, egyházaink közös küldetésének felelőssége a szekularizált világban, az evangélium hiteles megszólaltatása a fellazult erkölcsi értékek válságát mutató európai társadalmakban.

Képeslapot tartok a kezemben, az ottmaringi találkozás háza látható rajta, és a biztató felhívás: *„Magasztalja lelkem az Urat, és ujjong az én lelkem megtartó Istenemben.”* (Lk 1,46–47)

• D. Szebik Imre
nyugalmazott püspök

Brüsszel üzent nekem

Valaki azt mondta nekem, szegénységi bizonyítvány, hogy harminchat évnek kellett eltelnie az életemből ahhoz, hogy végre először eljussak „a” fővárosba. Hát igen, tényleg, a szavak legsűrűbb értelmében az. Pedig minden ott dől el állítólag, onnan jön minden, ami az élethez kell vagy nem kell. Ki tudja? Talán az, aki megírja az óriásplakátokon lévő szövegeket, érti – de lehet, hogy még ő sem –, mi ez az egész. Mindenesetre Brüsszel nagyon sok minden. A város a maga páratlan sokszínűségével már eleve megéri, ha valaki rászán pár napot, és megkeresi a legolcsóbb repjegyet, hogy a maga saját, csalásmentes szemüvegével nézzen szembe a „Nagy Valamivel”, ami Brüsszel.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Először is csodálatosan sokszínű a fekvése. Dombok, hegyoldalak, meredélyek, völgyek, tavak és közepes méretű erdők tagolják. Másodszor alig percek leforgása alatt kerülhetsz Manhattanből a flamand középkorba, onnan kerek erdő közepébe vagy egy budai típusú kertvárosba. Harmadsorban persze az emberek, akiknek csodálatos sokszínűségét dicsérni ma állítólag egyáltalán nem divatos. Aki így gondolja, annak még jobban tudom ajánlani Brüsszelt. Tudom ajánlani, hogy ismerkedjen meg például a helyi magyar közösséggel. A legidősebbekkel, akik ’56-után érkeztek ide – ők például biztosan tudnának mondani valami értelmeset a fokozódó migráns-menekült dilemmára. Vagy ismerje meg a magyar protestáns közösség evangélikus–református sokszínűségét. Hogy miként tudják emberek tisztelni egymás felekezeti értékeit. A több országból érkezett gyülekezeti tagokat, akik sokszínűségük ellenére testvérként tekintenek egymásra. Vagy az országokon, felekezeteken, nyelveken is átívelő szeretetet, házasságot, mert ebbe is beleláthattam egy kicsit, legnagyobb szerencsémre.

Én megnyugodtam. Végre nekem is valóságosan jelent valamit ez a „kifejezés”: Brüsszel. Vibráló sokszínűség – így fordítanám. Lehet ettől a sokszínűségtől rettegni, pincébe menekülni kétszersülttel és két kanna csapvízzel. Meg lehet felismerni, és lehet emlékeztetni magunkat (elvégre keresztényeket), hogy a szeretet képes összekötni a legkülönbözőbb embereket, és hinni abban, hogy a szeretet legyőzi az emberi határokat. Akik szerint ez utóbbi csak közhely, az tényleg olvasson inkább óriásplakátokat. Én ezt a szeretetet megláttam a „fővárosban”, az engem vendéglátó keresztény emberekben. Köszönöm.

• Simon Z. Attila

FOTÖ: MIKAEL RINGLANDER / SVENSKA KYRKAN

Communio 2.0

Szemerei János *püspök*
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Abban a történelmi folyamatban, amelyet egyháztörténelemnek nevezünk, és amelyben a felekezetek is kialakultak, jó látni Isten és Jézus Krisztus helyes követésének szenvedélyes szándékát, az igazságkeresést. Szembetűnő azonban az is, hogy a teológiai vitákba és egyházi küzdelmekbe félreértések, tévedések, hibák, hatalmi és emberi játszmák is belekeveredtek.

Mindez olyan szervesen össze van fonódva, hogy utólag sem lehet mindenhol szétválasztani a jót és a rosszat, az igazat és a hamisat és eljutni a hőn áhított közös nevezőre. Mai írásomban ezt a fontos, izgalmas, de egyben kényesnek is nevezhető témát járom körbe.

Természetesen rám is mély benyomást tett a reformáció elindulásának 499. évfordulóján a svédországi Lundban – a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) megalakulásának városában – tartott evangélikus–római katolikus „csúcstalálkozó", ahol a két egyház első számú vezetői találkoztak. Erről az eseményről a világi és az egyházi média, benne egyházunk magazinja is bő terjedelemben számolt be. Öröm volt olvasni a találkozó háttérdokumentumát, az eredetileg angolul *From Conflict to Communion* címen kiadott, de sok nyelvre (közöttük magyarra is) lefordított anyagot. A dokumentum evangélikus, illetve római katolikus nézőpontból is végigkíséri azt a folyamatot, amely az elmúlt évszázadokban zajlott. A dokumentum magyar címe, *A szembenállástól a közösségig* is jól érzékelteti a kapcsolatainkban bekövetkezett komoly előrelépést. Az angol címben található *Communion* kifejezés azonban a magyarnál sokkal egyértelműbben utal a remélt közös úrvacsorára, amelyre egyházaink tagjai közül nagyon sokan vágynak, és amiért nagyon sokan imádkoznak.

A lundi találkozón volt egy szép és beszédes mozdulat. Az ökumenikus istentiszteleten *(képünkön)* a békesség jelzéseként a szinte teljesen egyforma liturgikus viseletű egyházi vezetők, Munib Younan jeruzsálemi evangélikus püspök, az LVSZ elnöke és Ferenc pápa, aki Róma városának püspöke és a római katolikus világegyház lelki vezetője, szeretettel átölelték egymást. Fabiny Tamás püspök testvérem mondatát idézem: „Ebben az ölelésben egyszerre volt benne a bocsánatkérés és a megbocsátás, a gyónás és a feloldozás." A sokat jelentő ölelés ugyan még nem vezetett el a célig, de reményt ad arra, hogy abba az irányba tartunk. A lundi találkozón evangélikus és katolikus részről is egyértelműen kifejeződött ez a szándék.

Mi akadálya van akkor mégis az egység megélésének?

Voltak, akik csalódtak, ugyanis azt remélték, hogy a nagy áttörés már Lundban megtörténik. Miközben magam is azt remélem, hogy az „egyházi hidegháború" megosztó falai leomlanak, illetve spiritualizálódnak, vagyis átjárhatóvá válnak, tökéletesen tisztában vagyok azzal, hogy ez miért olyan nehéz, és hogy miért vannak sokan olyanok, akik ezt nem akarják.

Ha a felekezetek közötti falak téglából, kőből, szögesdrótból vagy valamilyen semleges anyagból lennének, akkor könnyedén le lehetne bontani őket. Ezek a falak azonban évszázadokkal ezelőtti hitviták hevében, részben egymás ellen kihegyezett és kiélezett szövegű hitvallásokból készültek. Lebontásuk egyszerűen azért nem lehetséges, mert a felekezeti identitás jórészt ezekre az utólag változtathatatlan hitvallásokra épül…

A jelzett okok miatt a mozgástér szűkebb, mint sokan gondolják. Elvileg három lehetőség jöhet szóba: a felülemelkedés, a falakon való kapunyitás, illetve a mélyebbre, a gyökerekig való leásás. Az előbbi kettő már első rápillantáskor is problematikus. Járható útként én az utóbbit tudom elképzelni. A reformáció két történelmi egyháza – az evangélikusok és a reformátusok, akiket egyrészt éppen az úrvacsora értelmezése körüli középkori nézetkülönbség választott szét – a Dunántúlon már 1833-ban, a nagygeresdi egyezményben hivatalosan is lehetővé tette a közös úrvacsorában való részesedést egymás hívei számára. Az Egyházak Világtanácsa a protestáns közösségek közötti kapcsolatokban ezt majdnem másfél évszázaddal később a *Leuenbergi konkordia* (1973) által nyitotta meg.

A nyitásnak, illetve a felekezetek közötti kapcsolatokban megterülő úrvacsorai közös asztalnak nagyon sokan örülnek, mert átélhetik benne a Krisztusban való összetartozást, míg mások a teológiai fenntartásaikat hangsúlyozzák velük kapcsolatban. Írásommal a vitát nem szeretném folytatni, csupán azt próbálom érzékeltetni, hogy a számunkra fontos kérdéseknek több oldaluk is van, amelyekre egyaránt fontos figyelni.

Természetesen a legnagyobb kérdés az, hogy hol található meg a közös nevező. Hitem szerint közös Urunknál, Jézus Krisztusnál. Ő az utolsó vacsorán nem két, három vagy még több opciót adott az úrvacsora gyakorlatára, csupán egyet. Különböző korok teológusai azonban ezt többféleképpen értették, és más teológiai logika alapján építettek belőle rendszert, illetve máshova helyezett hangsúlyokkal tanítottak róla. Érdemes őszintén szembenézni azzal, hogy az egyházak sok esetben nem is Jézus szaván, hanem évszázadokkal későbbi tanítványok értelmezésein vitáznak sok-sok nemzedék óta. Luther és a reformátorok szóhasználata szerint az emberi eredetű szokásokon, illetve hagyományokon.

Bár a felekezeti igazságok teológiai összehangolása szinte lehetetlennek látszik, mégis azt remélem, hogy a közeledés evangélikusok és római katolikusok között is elvezethet a communióhoz, az úrvacsorai közösséghez. Ehhez Mesterünk, Jézus Krisztus szemléletéből és gyakorlatából lehet példát meríteni. Ő, aki azért jött, hogy betöltse a törvényt, bizony nemegyszer átléphetetlennek tartott határokon, szabályokon és törvényeken is átlépett, ha azzal segíteni, építeni, gyógyítani tudott. Mert a szabályokra nem kényszerzubbonyként, hanem az ember javát munkáló eszközként tekintett. Bízom abban, hogy Krisztus követőiként eljutunk oda, hogy a saját emberi kereteinket és szabályainkat nem értékeljük annyira túl, hogy ezekkel akadályozzuk meg magunkat és egymást abban, hogy a benne való közösséget megéljük. •

Nélkülözhetetlen, mint egy mobiltelefon?

Hogyan voltunk valaha is képesek túlélni a mobiltelefonjaink nélkül? Gondolkodtál ezen mostanában? Néhány évtizede, mielőtt a mobiltelefonok a mindennapjaink részévé váltak volna, nem kellett emiatt aggódni. Ha sürgősen fel kellett hívunk valakit, kerestünk egy telefont valahol, akár egy boltban vagy egy fülkét az utcán. Ha valaki el szeretett volna érni bennünket, miközben autóztunk, vagy olyan helyen voltunk, ahol nem volt telefonkészülék – nem volt szerencséje…

Manapság ha a telefonunk nélkül megyünk el otthonról vagy a munkahelyünkről, az olyan érzés, mintha egy alapvető fontosságú ruhadarabunkat felejtettük volna el felvenni. Szinte meztelennek érezzük magunkat. Van egy barátom, aki az 1980-as években nagyon sikeres értékesítési vezetővé vált egy Cellular One nevű termékkel. Azokban az időkben szinte testépítőnek kellett lenni ahhoz, hogy elbírjuk a bőrönd méretű kommunikációs eszközt, de ettől függetlenül rengetegen megvásárolták. Ma a telefonok könnyedén elférnek a zsebünkben vagy a táskánkban.

A mobiltelefonok, a modern technológia gyors fejlődésének köszönhetően, nélkülözhetetlenekké váltak az életünkben. Egy sikeres üzlet vagy szakember mobiltelefon nélkül olyan, mint egy gépjármű kerekek nélkül – nem igazán működik.

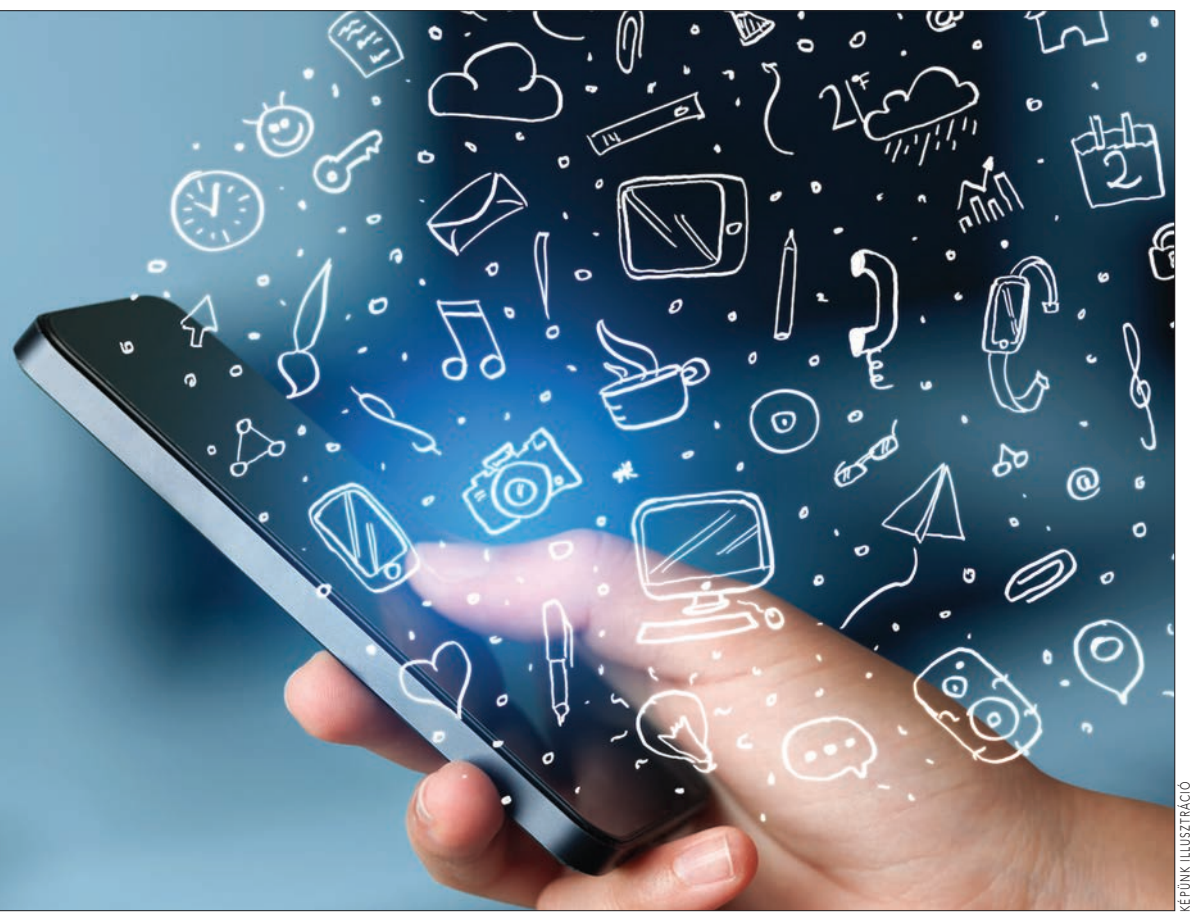

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Egyszer valakitől kaptam egy rövid cikket, amelynek szerzője felteszi a kérdést: „Mi történne, ha úgy kezelnénk a Bibliánkat, ahogy a mobiltelefonunkat?” Gondoljuk át:

- Mi lenne, ha a Bibliánkat magunkkal hordanánk a zsebünkben vagy a táskánkban?
- Mi lenne, ha naponta több alkalommal átlapoznánk?
- Mi lenne, ha visszafordulnánk érte, ha otthon vagy a munkahelyünkön felejtettük?
- Mi lenne, ha arra használnánk, hogy üzeneteket fogadjunk?
- Mi lenne, ha úgy kezelnénk, mintha nem tudnánk nélküle élni?
- Mi lenne, ha ezzel ajándékoznánk meg a családtagjainkat?
- Mi lenne, ha a Bibliánkra támaszkodnánk, amikor utazunk?
- Mi lenne, ha használnánk vészhelyzetben?

A Biblia nem egy vallásos könyv, hanem kézikönyv a mindennapi életünkhöz, a munkánkhoz. Isten azért adta, hogy vezéreljen bennünket a hétköznapok lehetőségei, döntéshelyzetei és kihívásai közepette. Álljon itt néhány példa arra, hogyan is teszi ezt.

A bölcsesség forrása. A Biblia számos értéket mutat meg, melyek szükségesek a sikerhez és a vezetői készségekhez. Ezek közül a legfontosabb a bölcsesség: *„Ismerd meg a bölcsességet és az intést, értsd meg az értelmes mondásokat! Fogadd el az okos intést, az igazságot, a törvényt és a becsületességet!”* (Péld 1,2–3)

A vezetés forrása. A Biblia választ ad, amikor feltesszük kérdéseinket: mit tegyünk, hogyan és miért? *„A teljes írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre; hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.”* (2Tim 3,16–17)

A siker forrása. Mindannyian tiszta utat keresünk a sikerhez. A Biblia megígéri, hogy segít ebben: *„Ne hagyd abba ennek a törvénykönyvnek az olvasását, hanem tanulmányozd éjjel-nappal, őrizd meg, és tartsd meg mindazt, ami ebben meg van írva.”* (Józs 1,8)

• Robert J. Tamasy

Forrás: Monday Manna

Két állomás között a bibliajárattal

Ülésezett a bibliatársulat kuratóriuma

A Magyar Bibliatársulat Alapítvány éves tevékenységét két biztos esemény jellemzi. Az éves pénzügyi beszámolót jóváhagyó, tavasz végi kuratóriumi ülés, illetve a következő munkaévet indító decemberi közgyűlés, amelyen az alapító tagegyházak delegáltjai döntenek a munkatervről és ennek költségvetési keretfeltételeiről. A november 8-án megrendezett kuratóriumi ülés rendkívüli volt, lehetőséget adott tágabb horizontú kitekintésre is.

A napirend szerinti bevezető áhítatot követően – amelyet az alapítvány elnöke, D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök tartott – dr. Pecsuk Ottó főtitkár ismertette az ez évben már megvalósult programok eredményeit. Ezek között kiemelkedő jelentőségű a jelnyelvi bibliafordítás első szakaszának lezárulta: elkészült *Márk evangéliumának* jelnyelvi kiadása. A rövidesen megtörténő nemzetközi auditálás után jelenhet meg a mű DVD-n, így rövidesen újabb fogyatékkal élő kör számára válik elérhetővé a bibliai örömhír.

Hasonló jelentőségű a vakok és csökkentlátók részére készült hangzó Biblia, amelyet könnyen kezelhető, napelemmel töltődő, így gyakorlatilag korlátlan időtartamú készülékkel együtt adományként biztosít a bibliatársulat a rászorulóknak. Ezekhez a programokhoz éppúgy várja az alapítvány a támogatókat, mint az ukrán–magyar kétnyelvű *Újszövetség* megjelentetéséhez, amely a kárpátaljai bibliamisszióhoz nyújthat jelentős segítséget. A folyamatban lévő mintegy tucatnyi programhoz egyébként ez évben mintegy tízmillió forint céltámogatás érkezett, s csaknem tizenhárommillió ráfordítás keletkezett, így az adománygyűjtés folyamatos feladatot jelent a szervezetben.

A bibliakiadási tervekről és eredményekről a Kálvin Kiadó részéről Galsi Árpád igazgató számolt be a jelenlévőknek. A mintegy másfél évtizedes szövegrevíziós munka eredményeként 2014-ben megjelent revideált új fordítású Biblia (RÚF) terjesztése eredményes, így indokolt egyes változatainak az utánnyomása. Önálló füzetekben jelennek meg az evangéliumok – a RÚF szövegével –, s a jelentős olvasói igénynek megfelelve hamarosan elkészül a Károli-Biblia mai helyesírási szabályoknak megfelelő szövege is. Ezeken kívül számos, bibliatanulmányozást támogató, hazai szerzőktől származó, illetve idegen nyelvről fordított kézikönyv is megjelenik, és ugyancsak kézbe vehető lesz a nőkre és a menekültekre vonatkozó bibliai szemelvényeket tartalmazó szövegválogatás.

A kuratóriumi ülés fő pontja a 2017 és 2022 közötti időszakra vonatkozó missziói munkaterv első változatának megvitatása volt. E stratégiai dokumentum összeállítását a Bibliatársulatok Világszövetsége szorgalmazza, de az ötlet már korábban is felmerült az alapítvány vezetésében, hiszen a többéves – választási ciklusokhoz igazodó – előrelátás igénye természetes.

A munkaterv a világszövetség által elfogadott, *Philadelphiai ígéret* című dokumentum tételeihez igazodva helyzetfelméréssel indul, amely számba veszi az alapítvány erős és gyenge pontjait, s felméri a tevékenységét érintő pozitív és negatív hatásokat. Kiemelten kezeli a megszólítani kívánt célközönséget, különös tekintettel a családokra és a fiatal generációra, a diaszpórába szorult közösségekre, valamint a fogyatékkal élőkre.

Különös kihívásként kívánja kezelni a jövőben a Biblia üzenetének hatékony megjelenítését a modern médiumokban, valamint a digitális korszakváltással kapcsolatos feladatokat. Mindezeknek a céloknak az anyagi bázis folyamatos megteremtésével, illetve fenntartható módon történő ápolásával kell megfelelni, ezt pedig az utánpótlás nevelésével és a vezetési képességek folyamatos fejlesztésével lehet elérni. Az élénk vitában számos szempont hangzott el a munkaanyag tökéletesítésére, amelynek elfogadása az alapítók közgyűlésének decemberi ülésére vár majd.

Az alapítványi tevékenység szervezettsége fontos ügy ugyan, de az igazán meghatározó az, milyen feltételek mellett jut el Isten igéje a felekezeti közösségekhez, illetve akár az utca emberéhez. A Biblia tanulmányozásának lehetősége ma már nem költséges luxus, hanem mindenki számára elérhető, többek között a *bibliajarat.hu* oldalon, ahonnan ingyenesen le is tölthető a revideált új fordítású Biblia szövege. Így mobiltelefonunkon, számítógépünkön magunkkal hordhatjuk, s számos segédlettel támogatott formában mindennapjaink része lehet. Éljünk minél többen és gyakrabban ezzel a lehetőséggel!

• Zsugyel János

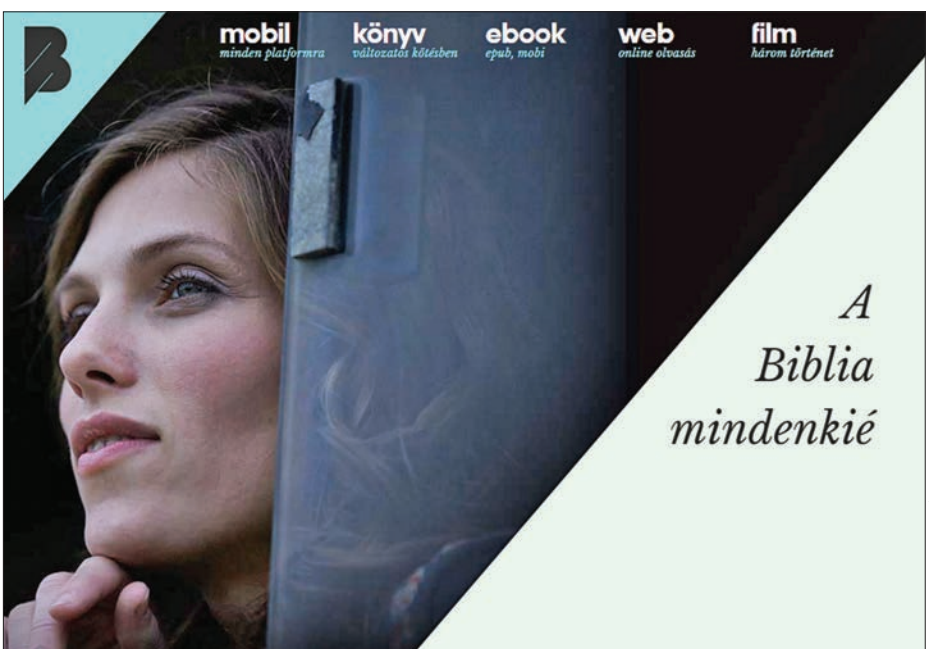

FORRÁS: BIBLIAJARAT.HU

Varázstalanná lett világunk

Szelényi Iván előadása

Ritkán adódik a magamfajta vidéki értelmiségi életében, hogy úgy érzi, mintha a Yale Egyetem előadótermének padsorában ülne. Mégis így esett, amikor a budavári evangélikus szabadegyetemen Szelényi Iván szociológusnak, az említett, világhírű amerikai iskola egykori professzorának előadását hallgattam arról, hogyan varázstalanította Max Weber a világot.

A november 14-i est házigazdája, Fabiny Tamás püspök *Ézsaiás próféta könyvéből* vett igére építette bevezető áhítatát, amelyben Petőfi Sándor legszebb, September végén című szerelmes verséből is idézett: „Elhull a virág, eliramlik az élet...” „De Isten igéje mindig megmarad” – tette hozzá a püspök. Max Weberről szólva elmondta, hogy az ő gondolatai alapozták meg a protestáns etikára épülő kapitalizmus elméletét. A német közgazdász, szociológus tisztában volt azzal, hogy protestánsnak lenni nem a feltétlen tiltakozást jelenti, hanem azt, hogy az ember az életével, tevékenységével tanúskodik az általa képviselt értékek mellett.

Max Weber lutheránus volt, és ez alapvetően meghatározta gondolkodását – kezdte előadását Szelényi Iván. Szigorú édesapja, az idősebb Max református nőt vett feleségül, így az 1864-ben született ifjabb Max Weberbe már gyermekkorában beleivódott a protestáns szellemiség. Előbb jogot, utóbb pedig gazdaságtant tanult, végül pedig Heidelbergben lett professzor, és itt tanított élete végéig. 1898-ban meglátogatta Berlinben élő szüleit, és olyan súlyos konfliktusba keveredett apjával, hogy idegösszeomlást kapott. Egészen 1902-ig képtelen volt dolgozni, ám ezután újra munkához látott. Ám ez a Max Weber már nem volt ugyanaz, mint betegsége előtt – mondta Szelényi professzor.

Ekkor írta meg Weber a protestáns etika és a kapitalizmus összefüggéseit elemző, korszakos jelentőségű könyvét. Abból indult ki, hogy a reformáció új világosságot gyújtott az emberi gondolkodásban, Luther német nyelvű bibliafordítása, az anyanyelveken is hozzáférhető Biblia pedig általában alapjaiban változtatta meg az európai fejlődést. Luther – ellentétben a középkor uralkodó eszmerendszereivel – azt hirdette, hogy az embernek a megélt, valóságos világban kell megállnia a helyét, meg kell találnia a számára leginkább megfelelő feladatot, azt szorgalmasan végeznie kell, ezzel is bizonyságot téve arról, hogy hisz Istenben, s tiszteli az általa megfogalmazott parancsolatokat. Luther Márton a teológiát és nem a társadalmat akarta forradalmasítani – jelentette ki az előadó.

FOTÓ: SÁNTA JÓZSEF

Szelényi Iván

FORRÁS: VISION.ORG

Max Weber portréja

Luther azt hirdette, hogy mindenkinek ott kell megállnia a helyét, ahová őt Isten rendelte, vagyis – szerinte – a társadalmi felfordulás a Teremtő akarata ellen való.

Max Weber mindennek nyomán azt mondta, hogy a kapitalizmusban élő embernek itt a földön kell megtalálnia élete értelmét. A tudós soha nem állította – fejtette ki Szelényi Iván –, hogy a protestantizmusból fakad a kapitalizmus, csupán úgy érvelt, hogy a protestáns gondolkodás, etika kialakulása és terjedése alapvető feltétele volt a kapitalizmus sikerének. Ennek egyik legfőbb bizonyítéka – Max Weber szerint –, hogy a korábban a világ vezető gazdasági hatalmának számító Kína a 18–19. századra háttérbe szorult, mert a társadalom gondolkodásában nem következett be az a jelentős változás, amelyet Európában a protestantizmus okozott.

És hogyan történt mindeközben a világ varázstalanítása? Úgy, hogy a mindinkább terjedő kálvinizmus kiiktatta a hitből a mágiát, és helyére a rideg racionalitást állította. A katolikus mise olyan misztikus szertartás, amelyet Luther nem utasít el egyértelműen. Ugyanakkor Kálvin szerint az úrvacsorával csupán emlékezünk Krisztusra, vagyis a kenyér és a bor átváltozásának misztériuma eltűnik a hívek életéből. A protestáns racionalitás előtérbe helyezése pedig erősíti a kapitalista gondolkodást. Weber ugyanakkor némi keserűséggel jegyezte meg, hogy a varázslat helyét a kapitalista társadalom bürokráciájának vasketrece vette át.

Az elmélet megfogalmazását és rendszerbe foglalását követő évtizedben sokan és sokféle megközelítésből kritizálták Max Webert. Akár válaszként is értékelhető az az óriási mű, amelyet Weber a keleti vallások elemzéséről írt, megállapítva, hogy egyikben sem fedezhető fel a világ és a munka racionális megközelítése úgy, ahogyan az az európai protestantizmusban jelen van. Luther és Kálvin megváltoztatta a világot, a keleti vallások hirdetői elfogadják olyannak, amilyen – mondta a weberiánus Szelényi Iván.

Max Weber munkásságában 1913-ban bukkant fel először „a világ varázstalanításának” fogalma. Az idősödő tudós látta, hogy a modernizálódó, végletekig kapitalizálódó világból szükségképpen kikopik a varázslat. Ugyanakkor érezte, hogy az embernek a méltó élethez szüksége van valamiféle csodára.

A 19. század társadalomtudományának egyik nagy tévedése volt az az állítás, hogy a 20. századra eltűnnek a vallások – jelentette ki az előadó. A vallás olyan varázslat, amelyre az embernek igenis szüksége van. Ezt az állítás Szelényi Iván professzor azzal a személyes történettel igazolta, hogy édesapja a második világháború borzalmait átélve találta meg a hitet, a vallást, s ez segített neki átvészelni az ötvenes évek ugyancsak vészterhes, lélekölő időszakát.

• Illisz L. László

Nyílt levél egy fiatalembernek

Ádám! Úgy fogadott engem ma, mint egy az unokáim közül. Kedves és érdeklődő, saját magáról is mesélő volt abban az egy órában, amelyet a gépre várva töltöttünk együtt. Mosolygós, kedves arca, figyelő tekintete most is előttem van. Örültem, hogy valaki ilyen érdeklődő. Bár utólag tudom, nem kellett volna ennyit mondanom magamról, mert a vizsgálat után úgy komorult el az arca, mint a legjobb színésznek. Még mondtam is, hogy magának nem kell úgy megijednie. És mind jobban elsötétült, úgy tett, mintha nehezére esnék elmondania az igazságot, pedig ez mind csak a munkájának része volt, színjátszás.

Már akkor éreztem, hogy nem ez a megoldás az én számomra, soha nem döntöttem ilyen hirtelen és egyedül. De a bank bezárt ajtaja *jel* volt, hogy jól érzem: Isten így figyelmeztetett, hogy nem ez az én utam. A telefonáló megtévesztő kedvessége, Ádám figyelmes viselkedése mind csak hazugság az üzlet érdekében. És a gorombára változott magatartás – hogy el se hagyta mondani, amit én gondoltam, hanem kettétépve a lapokat, kidobott – meggyőzött arról, hogy igazam van. A fejenkénti négyszázezer forintért eladta a lelkét! És nemcsak Maga, hanem az ott lebzselő fiatalok, akik ahelyett, hogy valami jót tennének-e világban, lesik az öregeket, hogy kit lehet kifosztani. Mert még azt is elhiszem, hogy ez a gyógyítás jó, azt is, hogy ennyibe kerül, de azt nem, hogy menj, most mindjárt hozd a pénzt, és kész. Mi lesz ebből az országból, ha a fiatalok így akarnak, így tudnak érvényesülni?

Hazajöttem, és ezt az imát olvastam: „Kísérj el, hogy minden munkánk Tőled induljon el, és Általad érjen céljába.”

Lehet, ha Isten akarja, akkor agyvérzést fogok kapni, de remélem, hogy Maga nem kapott tőlem gutaütést. Bocsásson meg, és gondolkodjon el azon, hogy jó helyen van-e!

Budapest, 2016. október 19.

Ágnes néni

Vezetőként is Krisztussal járni

Könyvek szolgálatról, hatalomról, felelősségről – bibliai alapon

„Egy szervezet, egy társadalom beteggé válik, ha csak az arra alkalmatlanok készek a vezetésre” – olvashatjuk dr. Volker Kessler német matematikus, teológus *A Biblia négy vezetési alapelve* című munkájában. A szerző a vezető, illetve a keresztény vezető fogalmának definiálásával kezdi könyvét. Meghatározása szerint vezető az, akit követnek, mert elöl jár, előre gondolkodik és előre lát. Keresztény vezető pedig az, aki vezetőként is tudatosan Krisztust követi, és mindennapi munkája során a szeretet kettős parancsát (Mk 12,29–31) tartja szem előtt, hiszen a keresztény vezetés alapvető mintája Jézus személye és az ő vezetési elve, a szolgáló vezetés (l. Mk 10,42–45, illetve 1Pt 5,13).

A kötetben Kessler az említettek gyakorlati megvalósítását taglalja. A kérdést négy különböző, ám egyformán fontos szempontból járja körbe: a szolgálat, a hatalom, a felelősség és a kegyelem oldaláról közelíti meg.

A jó vezetői hozzáállásról négy alapvető kijelentést fogalmaz meg, a későbbiekben ezeket részletezi: 1. Szolgálok Istennek, és szolgálok embertársaimnak. 2. Istentől kaptam hatalmat, és ezt mások érdekében használom. 3. Istennek és az embereknek is felelősséggel tartozom, és felelős vagyok a rám bízottakért. 4. Magam is Isten kegyelméből élek, és kész vagyok arra, hogy irgalommal és megbocsátással forduljak munkatársaim felé.

Volker Kessler: A Biblia négy vezetési alapelve. Szolgálat, hatalom, felelősség, kegyelem. Harmat Kiadó, Budapest, 2016. Ára 1500 forint.

A szerző hangsúlyozza: nem használati útmutatót akar az olvasók kezébe adni, hanem olyan kötetet, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy „a menedzsment szakirodalmának sok inspiráló ötlete semmit sem ér, ha nem társul megfelelő belső hozzáállással”. A könyv ezért a helyes vezetői hozzáállás kialakítását helyezi a fókuszba. Abban szeretne segítséget nyújtani, „hogyan viszonyuljon a keresztény vezető a szolgálathoz, a hatalomhoz, a felelősséghez és a kegyelemhez, és hogyan alkalmazza a szeretet bibliai parancsát ezeken a területeken. [...] Könyvünk célja, hogy olyan képet mutasson be, amelyen a négy aspektus egymással való kapcsolata rajzolódik ki”.

✷

A hatalom sötét oldaláról szóló kötet írói, Martina és Volker Kessler „ki merik mondani” a fájdalmas igazságot: hatalomvágyó és a hatalmukkal esetenként vissza is élő emberek a keresztény gyülekezetekben is vannak.

Néhol kíméletlenül őszinte – és már emiatt is hasznos és elgondolkodtató –, *Hatalmi csapdák a gyülekezetben* címmel megjelent munkájuk bevallott célja azonban nem az ítélkezés, hanem a gyengék erősítése, a veszélyek felismerése és megnevezése, majd a megfelelő hozzáállás kialakítása és a kivezető út megmutatása.

A szerzők hangsúlyozzák, hogy a hatalommal való visszaélés jellegzetes minták szerint történik. Könyvük a hatalmi csapdákat és az azokból kivezető utakat ismerteti, ráadásul úgy, hogy már az első, bevezető oldalakon felhívják a figyelmet a kötet „veszélyeire”, majd felvázolják a tartalmat.

Az első fejezetben arról olvashatunk, hogy a Biblia hol beszél a gyülekezetben élő hatalommániás emberekről. A másodikban személyes tapasztalatokat összegeznek. A harmadikban lehetőség nyílik arra, hogy ki-ki közelebbről is megismerkedjen a játékosokból, játékostársakból, valamint áldozatokból álló hatalmi

Martina & Volker Kessler: Hatalmi csapdák a gyülekezetben. Harmat Kiadó, Budapest, 2015. Ára 1500 forint.

rendszerrel. A következő fejezetből segítséget kaphatnak az olvasók, mit tehetnek, ha felmerül a hatalommal való visszaélés gyanúja; végezetül dr. Klaus W. Müller azt vizsgálja, miként lehet visszaélni a hatalommal a külmisszióban.

Hatalom nélkül nem lehet vezetni, a lényeges az, hogyan élnek vele. „A hatalom önmagában se nem jó, se nem rossz, csak a hatalmat gyakorló ember döntésétől válik ilyenné vagy olyanná. Ebből következően a hatalom éppúgy jelent lehetőséget a jó és építő haladásra, mint a gonosz és romboló folyamatokra” – idézik a szerzők Romano Guardini római katolikus teológust. A kötet a hatalom megfelelő gyakorlására buzdít, vagyis arra, hogy a vezetők a vezetést és a hatalmat szolgálatnak tekintsék, hogy ezáltal mások önállóbbá, felelősségteljesebbé válhassanak. Könnyen felismerhető, kik nem tartoznak a szolgáló vezetők közé, vallják a szerzők, s részletesen elemzik is a hatalomvágy jeleit.

Annak, ha valaki hatalomra tör, mindig több oka lehet – ezeket a szerzőpáros ismerteti is –, s bár nehéz folyamat, van lehetőség a gyógyulásra.

• Gazdag Zsuzsanna

Lund üzenete

Irgalmas Isten és irgalmas felebarát

Ábrahám vendégsége

„Ez a mostani pápa nagyon segíti a hajléktalanokat” – mondja a vasárnapi ebéd közben Terike, aki maga is az utcán él. A Keresztény–Zsidó Tanács és a magyarországi muszlim közösségek által szervezett ebéden kerültünk egy asztalhoz.

A nap délutánján egyházi vezetők és szakemberek az irgalmasság témájáról tartanak majd előadásokat, azt megelőzően pedig *Ábrahám vendégsége* címmel nehéz sorsú hajléktalan és menekült testvéreinket hívtuk közös ebédre a Deák téri gyülekezet termébe.

Az ötletgazda, a magyarországi Sant’Egidio közösséget vezető Szőke Péter barátom hangsúlyozza, hogy ez most nem népkonyha vagy ételosztás, hanem ünnepi ebéd. Egy gyakran érzéketlen társadalomban így próbálunk jelt adni arról, hogy lehet egymást segítve is élni. Ennek megfelelően fehér abrosz, gyertya és virág is kerül az asztalra. Önkéntesek szolgálják fel kedvesen a forró levest, a sült csirkét, majd a süteményt és a kávét. Egy fasori diák halkan zongorázik. Ordass Lajos és Keken András egykori Deák téri lelkészek képe a falon: biztos vagyok benne, hogy az ő lelki örökségük jegyében vagyunk együtt.

Beszélgetünk ünnepről és hétköznapokról, távoli unokákról és közeli betegségről. Terike újra szóba hozza Ferenc pápát: „Ő még a Szent Péter téren is tisztálkodási lehetőséget biztosít nekik!” „Holnap találkozom vele. Átadjam a köszöntését?” – mondom neki. Terike nevetve válaszol: „Jaj, de vicces maga!”

Budapest–Augsburg–Lund

Terike nem tudja, hogy komolyan beszéltem. Persze korántsem csak én találkozom a svédországi Lundban Ferenc pápával, hanem, mondhatni, a Lutheránus Világszövetségbe tömörülő több mint hetvenhárommillió evangélikus. ▶

FOTÓ: FABINY KATALIN

Nem is akármikor, hanem október 31-én, a reformáció emléknapján. Hosszú előkészítés után megtörténik az áttörés: evangélikusok és katolikusok együtt adunk hálát a reformáció kincseiért, az újra felfedezett bibliai örökségért, a kegyelemért – és közösen kötelezzük el magunkat amellett, hogy a Szentlelket segítségül híva még erőteljesebben fáradozunk az egyház megújulásáért és Krisztus népének látható egységéért. Azért megyünk éppen Lundba, mert 1947-ben itt alakult meg a Lutheránus Világszövetség (LVSZ).

Urunk ajándékaként élem meg, hogy életemben úgy másfél évtizedenként különleges jelentősége van a Lutheránus Világszövetségnek. 1984-ben segédlelkészként ott lehettem a budapesti nagygyűlésen. Átéltem a találkozó minden örömét és kínját, az egyik esti áhítaton igehirdetéssel szolgáltam a Budapest Sportcsarnokban, valamint a nemzetközi előkészítő csapat tagjaként egyik szervezője voltam az ifjúsági találkozónak. 1999. október 31-én pedig a Duna Televízió szerkesztő-riportereként jelen lehettem Augsburgban, ahol a Vatikán és az LVSZ képviselői aláírták a megigazulásról szóló közös nyilatkozatot. Az *„Egyedül kegyelemből…”* című műsorban a kiemelkedő fontosságú alkalom minden jelentősebb szereplőjét megszólaltathattam.

Augsburgban nem kevesebb történt, mint a két egyház egymást kiátkozó formuláinak érvénytelenítése. Talán nem véletlen, hogy ezekben a hónapokban az egyik aláíró, Walter Kasper bíboros három, magyarul is olvasható könyve van folyamatosan a kezem ügyében. Az egyik egy Ferenc pápát bemutató mű, a másik az irgalomról szóló munka, a harmadik pedig egy könyvecske, amely Luther életét és művét ismerteti.

Az egyetem mint a reformáció kohója

A nagy izgalommal várt ünnepi istentiszteletet megelőzően a háromszázötven éve alapított Lundi Egyetemen a rektor ad fogadást a világ minden pontjáról érkezett kétszáz vendégnek. Köszöntőjében Antje Jackelén uppsalai érsek asszony elmondja, hogy a hitújítás is az egyetemen kezdődött, hiszen Luther a wittenbergi biblikus előadásaira készülve formálódott reformátorrá. A nagy forgatagban sok futó, de szívet melengető találkozásra van lehetőség.

Mielőtt az egyetem épületét elhagyjuk, szigorú biztonsági ellenőrzésen kell átesnünk. A püspöki kereszteket és a pásztorbotokat is alaposan átvizsgálják. A székesegyházhoz egy kis parkon át vezet az út. A kordon mögött lelkes tömeg, spanyolul, svédül és más nyelveken énekelnek. A háztetőkön gépfegyveres mesterlövészek.

FOTÓ: MAGNUS ARONSON / IKON

Ferenc pápa és dr. Martin Junge LVSZ-főtitkár

A szembenállástól a közösségig

Legtöbben természetesen a pápát akarják látni. Nem árt persze hangsúlyozni, hogy a hivatalos egyházfői látogatás majd november 1-jén lesz, amikor is Ferenc pápa misét mutat be a malmői stadionban. Amire most készülünk, az közös megemlékezés a reformációról. Az említett 1999-es augsburgi aláíráson személyesen nem volt jelen a pápa: II. János Pál az aznap déli *Úrangyala* imádságában kért áldást a közös nyilatkozat elfogadására.

Személyes lundi jelenlétével Ferenc pápa mintegy a nevére veszi a reformáció emléknapját, ezzel is bátorítva a helyi egyházakat, hogy október 31-én közösen tartsanak istentiszteleteket. Ez következik az immár magyarul is olvasható, *A szembenállástól a közösségig* című irat szellemiségéből is.

Pax

A liturgiában apró szerepem van: egy svéd katolikus asszonnyal a harmadik ökumenikus felszólítást olvassuk fel, amelynek lényege: törekednünk kell az egyház látható egységére. Közben gyermekek és fiatalok gyújtanak gyertyát.

Az igényesen összeállított liturgia keretében elhangzik a „köszöntsük egymást a béke jelével” felszólítás, amely után Ferenc pápa nemcsak az LVSZ elnökét és főtitkárát – és természetesen a liturgiában még szolgáló katolikusokat – öleli át, hanem Jackelén érsek asszonyt is. Némelyek ebben annak jelét látják, hogy a katolikus egyházfő nem zárja ki annak lehetőségét, hogy egyháza nőket is felszenteljen.

Talán az esetleges félreértéseket tisztázandó – és egyháza kéményvonalasainak engedve – tesz majd néhány nap múlva Ferenc pápa a Róma felé tartó gép fedélzetén olyan nyilatkozatot, hogy a katolikus egyházban soha nem lesznek női papok. Az ökumené útját nemcsak sikerek és ünnepek szegélyezik, hanem küzdelmes tárgyalások és bizony csalódások is.

Oltárközösség?

Az istentiszteleten két prédikáció hangzik el. Ferenc pápa és Martin Junge LVSZ-főtitkár egyaránt spanyolul beszél. A latin-amerikai környezetet idézi meg a szép színes kereszt is, amelyet salvadori keresztények készítettek, középpontban a Szentlélek motívumaival.

A chilei származású Junge előbb azt hangsúlyozza, hogy sokkal több köt össze minket, mint amennyi elválaszt, majd a kő metaforáját használva arról szól, hogy nem egymást vagy másokat kell dobálnunk, hanem utakat, hidakat kell építenünk. Valamint asztalokat – vagyis oltárokat –, amelyek körül az úrvacsorában is egyek lehetünk. (A figyelmes szemlélőnek azért feltűnhetett, hogy a közös úrvacsora iránti vágyat mi, evangélikusok fejeztük ki szenvedélyesebben.) ▶

FOTÓK: MIKAEL RINGLANDER / SVENSKA KYRKAN

FOTÓ: L'OSSERVATORE ROMANO

Ferenc pápa azzal kezdi beszédét, hogy bocsánatot kell kérnünk egymástól az okozott sebekért. Egy fontos mondata így hangzik: „Hálával ismerjük el, hogy a reformáció segített még inkább központi jelleget adni a Szentírásnak a katolikus egyházon belül." Végül máig tartó érvényességgel a híres lutheri kérdést idézte: „Hogyan találok irgalmas Istent?"

Irgalmas felebarátok

A vívódó Ágoston-rendi szerzetes 16. századi kérdése a 21. században kiegészül a „hogyan találok irgalmas felebarátot?" sikolyával. Ezért jó, hogy a lundi istentisztelet folytatódik, mégpedig a malmői sportcsarnokban. Itt a középpontban az egyház társadalmi szolgálata áll. Ennek jegyében együttműködési szerződést ír alá a katolikus Nemzetközi Karitász és az LVSZ világszolgálati osztálya. A színes műsor keretében négy tanúságtétel hangzik el. Az indiai asszonyé, aki a klímaváltozás ügyében sürget összefogást. A bogotái katolikus papé, aki a paramilitáris szervezetekkel száll szembe. A dél-szudáni atlétanőé, aki a Lutheránus Világszövetség menekülttáborából indult, és a riói olimpián a menekültek csapatában ért el számottevő eredményt. Az afrikai asszonyé, aki a Karitász segítségével üldözött gyermekeknek működtet árvaházat. Ötödikként aztán a különösen sok szenvedésnek kitett Aleppo katolikus püspöke, Antoine Audo szólal meg. Abból a szíriai városból hozott üzenetet, ahol most olyan sok a könny, a rom és a szenvedés. Békeüzenet Aleppóból! Jézus szavát visszhangozza ez az üzenet, aki így szólít meg minket az evangéliumban: *„Békességet hagyok rátok. Az én békémet adom nektek. Nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja. Ne nyugtalankodjék a szívetek, s ne csüggedjen."* (Jn 14,27)

A beváltott ígéret

A hosszúra nyúlt alkalom után a sportcsarnok egyik különtermében szűkebb körben találkozunk Ferenc pápával. Tudom, hogy ilyenkor persze nincs lehetőség hosszabb beszélgetésre, ezért cselhez folyamodom. Kézfogásunkkor szóba hozom Leskó Béla magyar evangélikus lelkészt, akiről egy korábbi interjújában elismerően szólt. Ez Ferenc pápából az egykori Buenos Aires-i püspök emlékeit hívja elő: hiszen a jezsuiták szemináriuma szorosan együttműködött a Leskó Béla által vezetett evangélikus teológiával. Ezen a barátságos fogadtatáson felbuzdulva megemlítem még Ferenc pápának Ábrahám tegnapi vendégségét Budapesten – és átadom neki Terike köszöntését…

Ekkor még nem tudom, hogy néhány nap múlva a világ minden tájáról Rómába érkező ezer hajléktalant fogadja Ferenc pápa. A szálak összeérnek: lélekben Terike is ott lehet.

● Fabiny Tamás

Újabb sikeres nyomozás

Nyomkereső tábor Piliscsabán

A Nyomkereső táborok központi eseményszálaként a táborozó gyerekeknek mindig egy elképzelt bűncselekményt kell megoldaniuk a négy nap alatt, ez a Kastélyjáték. Kiváló alkalom ez a vezetők számára egy kis beöltözős színjátszásra, a gyerekeknek pedig arra, hogy logikus gondolkodással megtanuljanak kérdéseket feltenni, az egymásnak gyakran ellentmondó válaszok közül kiválasztani a relevánsakat.

Természetesen nem csak nyomoztunk és színészkedtünk a KÖSZI (Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért és Gyermekekért Egyesület) 15. Nyomkereső készségfejlesztő táborában. Az 5–12. osztályos gyerekek számára október 28–31. között – idén is a piliscsabai Béthel-otthonban – megrendezett program mottója a „Bajnokok ligája" volt, ezért a játékos vetélkedők nagyrészt a sportról szóltak. A délelőtti beszélgetések és áhítatok pedig a kudarcról és a sikerről, valamint arról, hogy mi mit tekintünk az egyiknek, illetve a másiknak, hogyan dolgozzuk fel őket, és mit tehetünk azért, hogy sikeresek legyünk. Nem utolsósorban pedig arról, hogy mindezekben mi Isten szerepe.

A záróáhítat igéjének Keveházi D. Sámuel, a tábor lelki vezetője Ézsaiás szavait választotta: *„Erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi. Elfáradnak és ellankadnak az ifjak, még a legkiválóbbak is megbotlanak. De akik az Úrban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el."* (Ézs 40,29–31) Mindenki írhatott egy levelet a három, négy, tíz vagy húsz évvel későbbi önmagának arról, hogy a levélben említett időpontig mit szeretne elérni az életben, aztán közösen imádkoztunk Isten segítségéért és útmutatásáért.

Szombaton túráztunk egy nagyot a Garancsi-tóig, vasárnap a moziban is nyomoztunk, és megpróbáltunk kijutni egy „szabadulószobából", ami nem is volt olyan könnyű. Estébe nyúlóan fociztunk, és rengeteget énekeltünk. Összességében nagyon jó hangulatú, felemelő, változatos és összeszedett tábor volt, melyért köszönet Karánsebesy Rékának, aki bár most először volt táborvezető a KÖSZI-ben, elérte, hogy feladatainak elvégzése közben mindenki jól érezze magát. Ha valaki lemaradt, ne szomorkodjon, jövő ilyenkor is lesz KÖSZI Nyomkereső tábor!

Halász Endre

FOTÓ: KEVEHÁZI D. SÁMUEL

Több mint évforduló

Fenyvesi Félix Lajos interjúkötete 1956-ról

A fáradhatatlan, prófétai arcú és diakónusi lelkületű evangélikus költő-publicistának, a Rát Mátyás-díjas Fenyvesi Félix Lajosnak ez a tizenhatodik könyve. És milyen könyve! Bár címében és huszonkilenc, igazgyöngy értékű beszélgetésében azokat idézi fel, akik a magyarság számára „ötvenhatunk" mikrotörténelméből s annak utóéletéből a legfontosabbak, írásai nem kizárólag a hatvanadik évforduló évének vagy az azt közvetlenül megelőző időszaknak a termései, hanem negyedszázadnál is hosszabb időszakéi. Nem is lehet ez másként, hiszen a szerző evangélikus lelkész testvérbátyja – ha közvetve is – éppen a forradalom bukásának, a kommunista rezsim megerősödésének következtében vesztette életét.

Idézzük a nagyon szép és nagyon keresztyéni előszó néhány sorát: „Az öröm és a gyász ünnepe. Az 1956-os forradalom hatvanadik évfordulója. Ezt is megértük: a szabadságharcban részt vevők közül sokan élnek, és eljöttek. Ezüsthajjal, bottal botladozva, unokáik karjába kapaszkodva. A hűségesek. Akik ott voltak az orosz tankok ágyúcsöve előtt, harcoltak, megsebesültek, sötét börtönökben raboskodtak. Hosszú esztendők után szabadultak, hogy örök megaláztatás legyen további életük. Nem tagadták meg a forradalom egyetlen percét sem. Büszkék október 23-ra: először önmagunk voltunk, ölelkező ország, újjászületett nemzet! Ránk mutatott Isten ujja: Mutasd meg, kicsi nép, bátorságod, fiatal erőd. És Dávid fölkelt a gyűlöletes Góliát ellen, és veszítve győzött."

> „Nekem az istenhit adta a legnagyobb erőt. Egyre többet, ahogy szaporodtak a keresztek a vállamon.

A megszólalók, a megszólaltatottak mindegyikét nem sorolhatjuk fel itt. Az egykori főszereplők közül említsük most meg Rácz Sándort, az egykori Nagy-budapesti Központi Munkástanács elnökét,

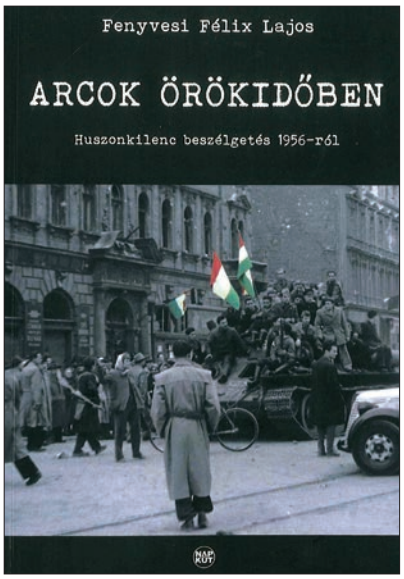

Fenyvesi Félix Lajos: Arcok örökidőben. Huszonkilenc beszélgetés 1956-ról. Napkút Kiadó, Budapest, 2016. Ára 1956 forint.

továbbá a legendás Pongrátz Gergelyt és Obersovszky Gyulát, valamint Karátson Gábort, az író-képzőművészt, a forradalom egyik fontos alakját.

A kevésbé ismert egykori forradalmárok közül feltétlenül megérdemli figyelmünket és szeretetünket *A hit kapaszkodói* címet viselő fejezetben megszólaltatott, az interjú előtt névtelen hősnőnek számító egykori vöröskeresztes nővér, Székelyné Sebestyén Mária. Az evangélikus családból származó, sokat szenvedett asszony a kérdésre, honnan volt lelkiereje ahhoz, hogy kibírja a megpróbáltatásokat, így válaszolt: „Nekem az istenhit adta a legnagyobb erőt. Egyre többet, ahogy szaporodtak a keresztek a vállamon. Az én generációm (1935. február 28-án születtem) megedződött a hosszú, nehéz évek alatt, megtanultuk kibírni, elviselni a dolgokat."

Az interjúcsokor vagy inkább ünnepi interjúkoszorú egy másik, ugyancsak nagyon szép, az evangélikus vonulatba tartozó fejezetével, amelynek címe *Szolgálat Isten nevében,* az október 16-i 41. lapszámban találkozhattak az *Evangélikus Élet* olvasói. A kérdezett, Pátkai Róbert püspök 1956 után magyarul és angolul szolgálta London s egész Anglia evangélikusságát, a hitéletet és a kultúrát egyaránt.

Ha már a kultúra szót említettük, kulcsfontosságúak a gyűjteménynek azok a darabjai is, amelyekben muzsikusok és tollforgatók szólaltak meg: Balassa Sándor, Szabados György és Szokolay Sándor zeneszerzők, illetve Nagy Gáspár és Vas István költők, valamint Pomogáts Béla irodalomtörténész. Közülük különösen Vas István vallomása jelent igazi megrendülést, aki *Az új Tamás* című, biblikus hátterű, nagy ívű versének keletkezéstörténetét osztotta meg az olvasókkal. Ez a költemény sokkal kevésbé ismert, mint számos, történelmi szempontból jelentős, szerényebb formakultúrájú ötvenhatos „verssláger", de maradandó és felejthetetlen. A kételynélküliség pillanatának döbbenetes ábrázolása, amikor Jézus hitetlenkedő, majd megbizonyosodó tanítványának, Tamásnak, az Ikernek a maszkjában lép elénk a költő:

[…] Halottak napja. A határon át
Özönlenek idegen katonák.
Jönnek a hódítók, s a gyilkosok –
Magyar vagyok.
És nem vagyok többé Kettős, csak egy.
Bizonyosság dobbantja szívemet,
S értelme lett a nem-értett igéknek:
Te vagy az út, az igazság, az élet.

Szép felismerés ez a megvilágító erejű párbeszéd s ez a költemény azok számára, akik Vas Istvánban sokszor csak a Kádár-érában kompromisszumokra kész, óvatos polgár poétát látták. Ez az arc viszont a *Cambridge-i elégia* halhatatlan költőjéé!

Az *Arcok örökidőben* kötet joggal nyerte el az 1956-os Emlékbizottság, továbbá Hódmezővásárhely Önkormányzata és a Béres Alapítvány támogatását, hiszen megjelenése a hatvanadik évforduló egyik legméltóbb és leghitelesebb momentuma. A korhű és sokatmondó címlapot pedig a szerző fiának, Fenyvesi Róbertnek köszönhetjük.

● Petrőczi Éva

Őszintén Szíriáról

Beszélgetés Major Balázs régésszel

A szíriai háborúról, a szír kultúráról és a keresztények üldözéséről beszélgettünk a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészeti Tanszékének vezetőjével. Major Balázs arabista, régész-történész. A Szíriai–Magyar Régészeti Misszió alapító vezetőjeként 2007 óta irányítja a közös európai és muszlim kulturális örökség egyik legnagyobb műemlékének, a szíriai Margat várának feltárását. Munkáját a 2011-ben kitört háború után sem hagyta abba, sőt az addig Szíriában működő közel százötven külföldi kutatócsoportból már csak az általa vezetett magyar csoport van jelen...

FOTÓ: KISS TAMÁS

Major Balázs munkásságát az Európai Unió parlamentje 2016 szeptemberében Európai Polgár Díjjal ismerte el. A díj kapcsán hangoztatta, hogy az elismerés nemcsak őt illeti, hanem azokat a kollégáit és hallgatóit is, akik vele együtt végzik a feltárásokat.

– Egy korábbi interjúban úgy fogalmazott, hogy Szíriát második otthonának tekinti. Jelenlegi, feldúlt állapotában is?

– Attól, hogy politikai sorscsapás éri, és háború dúl, a második haza még második haza marad… Egy háború sem tart örökké, meggyőződésem, hogy előbb-utóbb ennek is vége lesz. A szír emberek pedig maradnak azok, akik az elmúlt sok-sok ezer évben voltak: egy elképesztően kreatív, barátságos és vendégszerető nép, amely nyitott és befogadó társadalmat alkot.

– Mit jelenthet számunkra a szír kultúra?

– Nem kevesebbet, mint hogy az emberiség bölcsője a történelmi Szíria területén ringott. A régészeti kutatások szerint a földművelés kezdetei a mai Szíria területére lokalizálhatók, és Ugarit városában alkották meg az emberiség első ábécéjét. ▶

A legkorábbi nemzetközi kikötővárosnak számító település kereskedői információs forradalmat indítottak el azzal, hogy szinte mindenki számára elérhetővé tették a gondolatok lejegyzésének lehetőségét. Mellesleg a legtöbb mai írásrendszer – beleértve a miénket is – ennek az ősi ábécének a származéka. És ne feledjük, a Közel-Kelet nagy részét magában foglaló történelmi Szíria területén formálódott a kereszténység. Pál apostol is Damaszkuszban tért meg, és később Antiókhiában hangzott el szájából először a keresztény megnevezés. Az ókeresztény időszakban Szíria hat pápát adott, és a Római Birodalomnak is voltak szíriai császárai. Vég nélkül sorolhatnám a kultúra számunkra is becses kincseit.

– A médiából Szíriával kapcsolatban bombázásokról, háborús-polgárháborús viszonyokról, megosztottságról, világpolitikai bonyodalmakról értesülhetünk. Mintha sem a nagyhatalmak, sem az ott élők nem tudnának mit kezdeni a térséggel…

– A helyzet valóban összetett. Nem szeretem a polgárháború kifejezést, mert itt már sokkal nagyobb dolgokról van szó. A különböző nagy- és regionális hatalmak Szíria területén vívják a maguk politikai játszmáit. Egyelőre nem látom azt a komoly politikai előrelépést, amely valós megoldásokhoz vezethetne. A valódi segítségnyújtásban is drámai a lemaradás. Nagyon jelentős segélyezésre lenne szükség. A leginkább előremutató természetesen az lenne, ha az Egyesült Államok és Oroszország meg tudna egyezni egymással. Azt nem mondom, hogy ez rögtön békét jelentene, hiszen a több mint ezer különböző fundamentalista, milicista csoport leszerelése még így is elhúzódna, de legalább elkezdődhetne a normális élet és az ország nagy részének az újjáépítése.

– Ilyen értelemben Szíria ma a nagyhatalmak játszótere?

– Egyértelműen. Nagyon sok mindent ott meccselnek le. Ez a terület egy aduász lett, ahol az ukrajnai konfliktustól kezdve az iráni helyzetig mindenki emelheti a tétet. Szörnyű kimondani, de Szíriában ma bármit meg lehet csinálni. Eljutottunk oda, hogy különböző európai államok – mint például Belgium – bombázókat küldhetnek Szíriába bármiféle ENSZ-felhatalmazás nélkül. Nemrég az amerikai légierőnek – amely állítólag kiváló hírszerzéssel és precíziós fegyverekkel rendelkezik – sikerült légi csapást mérnie az Iszlám Állam ellen harcoló szír katonai egységekre.

– Hogy látja mindebben Európa szerepét?

– A valódi segítségnyújtásban is drámai a lemaradás. Tetemes segélyezésre lenne szükség: az ott maradtak segélyezésére. Sajnos ma Európában az emberi szenvedésre elsősorban csak a migránsokkal kapcsolatos politikai jótékonykodás szintjén figyelünk, a dolgok gyökerét viszont nem kezeljük. Meggyőződésem, hogy az európai migránsválság kezelésére fordított összeg töredékéből élhetőbb körülményeket lehetne teremteni a Szíria melletti országokban élő menekültek táboraiban. Jelenleg elmondhatjuk, hogy a kialakult helyzettől egyaránt szenvednek a migránsok és a befogadó népek. Közben látnunk kellene azt is, hogy a szír emberek többsége ki sem mozdult az országából. A hozzávetőlegesen huszonnégymillió szíriai lakos több mint fele lett földönfutóvá, mert megsemmisült a háza, a település, ahol élt. A menekülők legnagyobb többsége azonban Szíria háborútól megkímélt helyein húzza meg magát, vagy a szomszédos országokban…

> Példaértékű az a segítség is, amelyet hazánk az Emberi Erőforrások Minisztériumán keresztül nyújt a Külügyminisztérium támogatásával.

– A fundamentalista csoportok a világörökségi helyszíneket sem kímélik. Mennyire lehetne előzetesen védelembe venni ezeket a páratlan kulturális kincseket?

– Nagyon „ügyesen” használja az Iszlám Állam a műemlékeket, mert miután elfoglalták őket, és bármilyen kárt tettek bennük, egyből töltik fel az erről készült felvételt a YouTube-ra, hogy megbotránkoztassák vele a világot. De érdemes más oldalról is megnézni a kérdést. Palmyra az UNESCO világörökségi listáján van. Mindenki tudta, hogy az Iszlám Állam közeledik a település felé. Ekkor még csak a nyugati nagyhatalmak voltak jelen légierejükkel, mégsem tettek semmit, pedig a városhoz vezető út egy könnyen átlátható kősivatagon vezetett át, ahol fel lehetett volna tartóztatni a fundamentalistákat. Nem védték meg Bagdadban a nemzeti múzeumot sem.

– Bár az Egyházak Világtanácsa és a különböző felekezetek többször is felszólaltak a szíriai keresztényüldözés ellen, a Szíriában élő keresztények helyzetéről a sajtóban nagyon kevés szó esik, miközben ők azok, akik különösen is áldozatai a mai háborús konfliktusnak.

– A felszólalás már messze nem elég! Nemcsak Szíria keresztényeiről kell szót ejtenünk, hiszen Törökország számos térségében sem megnyugtató a keresztények helyzete, és Egyiptomban is igen gyakori a kopt keresztények üldözése. Észak-Afrikától egészen Kínáig ma nagyon szisztematikus keresztényüldözés folyik. A sanyargatás általában nem állami szinten történik, de a többségi muszlim lakosság fundamentalizmusra hajló szegmensét nem mindig tudják kordában tartani. Kimondhatjuk, hogy Szíriában és Irakban a keresztények genocídiuma történik, azaz népirtásnak vagyunk tanúi. Jó lenne hatványozottan segíteni ezeknek a térségeknek a keresztényeit, hiszen nekik még a menekülés is sokkal nehezebb. Ha például bekerülnek egy menekülttáborba, ott a muszlim menekültek kiközösítik őket, sőt a keresztények nemegyszer váltak gyilkosság áldozataivá.

– Mire vezethető vissza a szíriai keresztényüldözés?

– Fontos tudnunk, hogy mi hoztuk rájuk a bajt. A nyugati „rendcsinálás” és „demokratizálás” előtt ezeknek a térségeknek a keresztényei általában békességben éltek a helyi muszlimokkal. Onnantól kezdve azonban, hogy a nyugatiak fizikailag is megjelentek az országban, a populáció egy jelentős része abszolút közellenségnek tekinti a kereszténységet, és különböző módon próbálják őket kiirtani vagy elüldözni. Ezt a brutalitást nemcsak az Iszlám Állam csinálja, a keresztények tönkretétele már 2004-ben elkezdődött.

– Tudna jó példákat említeni az ott élők segítésére?

– Példaként említhetem a Szeged–Csanádi Egyházmegye püspökét, Kiss-Rigó Lászlót, akit egyébként a hazánkat ért migrációs hullám kapcsán igaztalanul próbáltak meghurcolni, főként nyugati médiumok. Arról természetesen nem írtak, hogy ő volt az, aki az egyházmegyéjében pontosan azoknak a szíriaiaknak rendezett gyűjtést, akik otthon küzdve sokkal nagyobb megpróbáltatásoknak vannak kitéve. A magyarok többször megkérdőjelezett nagylelkűségére jellemző, hogy a püs-

FOTÓ: MAJOR BALÁZS ARCHÍVUMÁBÓL

pök felhívására több mint harmincmillió forint adomány gyűlt össze. Emellett ő volt az, aki ezt a pénzt személyesen vitte ki, és úgy osztotta szét, hogy a helyi keresztények és a muszlimok egyaránt kaptak belőle. Példaértékű az a segítség is, amelyet hazánk az Emberi Erőforrások Minisztériumán keresztül nyújt a Külügyminisztérium támogatásával: 2016-tól évi ötven szíriai egyetemi hallgatót fogadunk Magyarországon a teljes képzés idejére. Aki jön – és menekülttáborból is érkeznek –, az több évig úgy tanulhat nálunk, hogy minden költségét a magyar állam fizeti. A kontingens ötvenfős létszámát Prőhle Gergely korábbi helyettes államtitkár ígérete szerint – egyébként az elmúlt években ő számított a kezdeményezés „védőernyőjének" – a jövőben emelni fogják. Ezzel példát mutatunk, hiszen tudást és szakmát adunk azoknak, akik majd hazatérnek, hogy segítsenek újjáépíteni az országukat.

– Amikor Szíriában jár, és megkérdezik önt Európáról, akkor mit mond?

– Nem nagyon kérdeznek erről, ugyanis az ottaniaknak már nincs illúziójuk Európával és a Nyugattal kapcsolatban. Ők pontosan tudják, hogy Európa szeret válaszokat adni arra, mások hogyan éljenek, miközben sem nem őszinte, sem nem korrekt…

– Mit kellene nekünk, európaiaknak tanulnunk a szíriaiaktól?

– Sok mindent tudnék mondani, de a háború miatt most azt emelem ki, hogy én még nem láttam olyan népet, amelyik az igazságtalanságot ekkora méltósággal viseli el. A mérhetetlen szenvedés ellenére a szíriaiak megőrizték határtalan vendégszeretetüket és önzetlenségüket – ez valami mágikus. Most nyáron tizennyolcan voltunk kint magyarok, a csapat fele egyetemi oktató, másik fele hallgató volt. Európaiként azzal találkozunk, hogy az elszegényedett parasztemberek számára – akik éppen csak meg tudnak élni, és örülnek, hogy kapnak tőlünk idénymunkát – teljesen természetes, hogy minden este valamelyikük meghív minket vacsorára, vagy odahozza a fáról az utolsó narancsot. Ez lelkileg és emberileg is olyan attitűd, amelyet érdemes lenne megtanulnunk. A türelem és a jövőbe vetett, elképesztően erős hit is igen példamutató. És amit még kiemelek: minden vérontás és szélsőségesség ellenére Damaszkuszban a szunnita és a keresztény együtt tud élni, és meg tudják találni egymásban a testvért. Teszik ezt úgy, hogy számtalan provokáció zajlik körülöttük. Gondoljunk bele: öt éve – részben felekezeti alapon is zajló – háború van Szíriában, de a frontoktól akár pár száz méterre békében együtt tudnak élni. A balkáni háborúban ehhez hasonló nehezen lett volna elképzelhető!

– Végezetül egy személyes kérdés: honnan jött az indíttatás, hogy régészettel kezdjen foglalkozni, és miként alakult a pályája?

– Kiskoromtól a középkor, a várak, a korszak várépítészete foglalkoztatott. Szüleim orvosok, akik 1986 és 1990 között Líbiában vállaltak munkát. Öcsémmel együtt mi is velük éltünk. Ezek az évek meghatározóak voltak: elég volt kinéznem az ablakon, és tengert, homokdűnéket és pálmafákat láttam. Fantasztikus emberekkel ismerkedtem meg; és ott voltak a romvárosok is. Amellett, hogy angol iskolába jártunk, az utolsó évben kötelező volt arabul is megtanulni. Visszatérve a ferenceseknél folytattam a középiskolai tanulmányaimat, majd az Eötvös Loránd Tudományegyetem történelem és arab szakára jelentkeztem. Onnan ösztöndíjjal jutottam ki Szíriába, ahol két évet töltöttem. Közben itthon is elkezdtem a régészeti tanulmányokat. Doktorandusz lettem, majd kutató és oktató a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen.

● Galambos Ádám

A szív és az értelem asszonya

Apollonia Hirscher, az erdélyi szászok Lídiája

Nyugat és Kelet határvidékén tevékenykedett jótevő Lídiaként, vagyonával másokat és a reformáció ügyét szolgálva. Apollonia Hirscher halálának napjáról a város orgonistája, Hieronymus Ostermayer ezt jegyezte fel: „1547 decemberének utolsó napján az állandóan serénykedő, istenfélő matróna, Apollonia az Úrban elszenderedett. Okos, megértő asszony volt, aki szívesen osztogatott alamizsnát, és a szegényekkel sok jót tett."

Születésének dátuma ismeretlen. Férje, Lucas Hirscher gazdag kereskedő, Brassó városának főbírája volt, egyetlen leányuk Barbarának neveztetett. Miután férje meghalt, Apollonia vitte tovább az üzleti vállalkozását; a gyertyaviasztól a ruhákon át a bútorokig minden megtalálható volt üzletében. Az adó- és vámregiszterek szerint Ausztriától az Oszmán Birodalomig terjedtek üzleti kapcsolatai.

1545-ben a piactéren nyolcezer aranyért – korát századokkal megelőzve – „bevásárlóközpontot", vásárcsarnokot építtetett. Hetvenszer hetven méteres területén kereskedők és kézművesek árulták portékáikat. (Az eredetileg szép reneszánsz épület 1689-ben leégett, majd 1960-ban újjáépítették.) Kegyességét, hitét Apollonia a reformáció tanainak hatására a tevékeny diakóniai szeretetben mutatta meg, és nagy összegekkel segítette a városi szegénygondozást.

Brassó reformátorának támogatója

Az erdélyi szászok reformátora, Johannes Honterus teológus, természettudós, pedagógus, könyvkiadó és jogász 1543-ban

Apollonia támogatásával adta ki kis reformációs füzetecskéjét *Reformatio ecclesiae Coronensis (Koronaváros egyházának reformációja)* címmel; ez lett az összes erdélyi német egyház rendtartásává. Nemcsak a Bibliáról, az istentiszteleti rendről, hanem a lelkészekről, presbiterekről, iskolákról, szegény- és árvagondozásról és a keresztyén szabadságról is szól. A mű Melanchthon előszavával jelent meg, Luther pedig így

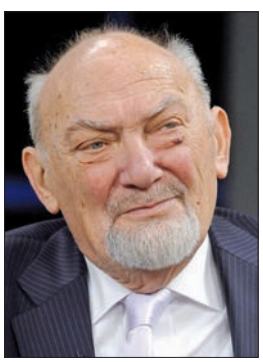

Udvaros Béla irodalmi estjei

A Magyar Örökség díjjal kitüntetett Evangélium Színház alapító művészeti vezetője, Udvaros Béla szeretettel hívja Önt is ***Mécs László Vigiliája és Ady Karácsonya*** című irodalmi összeállításának előadásaira. Időpontok és helyszínek: **november 27.** (advent 1. vasárnapja), 17 óra: Olajág Idősek Otthona (1148 Budapest, Vezér u. 153.) • **december 4.** (advent 2. vasárnapja), 16 óra: Zuglói Evangélikus Egyházközség (1147 Budapest, Lőcsei út 32.) • **december 9.,** péntek, 17.30: Kőbányai Könyvtár (a Kőrösi Csoma Sándor Kulturális Központ épületében, 1105 Budapest, Szent László tér 7–14. Az est védnöke az *Evangélikus Élet* szerkesztősége, közreműködik a Kápolna kórus) • **december 14.** (szerda), 15 óra: Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség gyülekezeti terme (1071 Budapest, Damjanich u. 28/B fszt. 1.) • **december 20.** (kedd), 11 óra: Deák téri evangélikus egyházközség gyülekezeti terme (1052 Budapest, Deák tér 4.). *Az ünnepi előadások belépődíj nélkül látogathatók.*

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. Több mint 30 év referenciával. Bede László, 06-30/943-5089.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

A brassói Apollonia Hirscher utca, a háttérben a Cenk-hegy

vélekedett róla: „Minden, amit tőlem kérdeznél, jobban benne van ebben a könyvben, mint ahogyan én leírhatnám. Nagyon tetszik nekem, milyen tudós, tiszta és hívő módon szól mindenről…”

Városvédelem női diplomáciával

A könyvecskét Apollonia Hirscher „életre fordította”. 1545-ben kétszáz arany értékű alapítványt tett, amelynek hozadékából – így az alapító dokumentum előírása – „minden évben annyi bort kell venni, hogy az a szegényeken segítsen, leápolják a szőlő termésével sebeiket, és erősítsék őket”.

A női munkát jól képzett, hivatalosan szolgálatba állított bábákkal támogatta. 1543-ban humanista gimnáziummá alakíttatta a fiúiskolát, gazdag könyvtárt rendezett be. Honterus tankönyveit ő nyomtatta ki, e célra nyomdát és papírgyárat alapított. A város kiemelkedő képességű tanulóinak ösztöndíjat biztosított Bécsbe, Krakkóba, Bolognába, Wittenbergbe. 1544-ben nagy feltűnést keltő leányiskolát nyitott. 1543-ban jelentette meg Erdély első protestáns énekeskönyvét.

Amikor a moldvai román fejedelem betört Erdélybe, Apollonia rendkívül taktikusan, női „fifikával” vegyes diplomáciával és legfőképpen hittel védte meg szülővárosát a pusztítástól: száz aranydukáttal és két feldíszített parádés lóval vesztegette meg a román fejedelmet. „*Legyetek okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok*” – írta a városatyáknak.

Himnusszá lett emlékezet

Munkásságával Apollonia – Erdély szász Lídiájaként – a reformáció gazdasági eszméit (puritán felhalmozás) és szociálpolitikai elgondolásait (a pénz szolgáló szerepe, szeretetszolgálat, iskolaügy, szegénygondozás, egyház- és hazaszeretet, áldozatvállalás) gyakorlati tettekre váltotta. A szív és az értelem asszonya volt. Életének summája: anyagi eszközökkel, női élet- és emberismerettel segíteni Isten hitújításának ügyét.

Halálának háromszázadik évfordulójára emlékezve Johann Lukas Hedwig dalt komponált tiszteletére – Leopold Max Moltke 1846-ban írt versére –, amelyet azóta is sokan ismernek és énekelnek Erdélyben, és amely Transsylvania szász himnuszává vált:

Erdélyország, türelem-föld,
minden hitnek tábora!
Óvd meg hosszú századokon át
fiaidnak szabadságjogát,
S légy a tiszta szó hona!

Erdélyország, édes földünk,
drága jó szülőhazánk!
Áldott légy szépségedért,
s tájaidnak minden gyermekét
egyetértés fogja át!

(Ritoók János fordítása; részlet)

1887-ben utcanév örökítette meg Apollonia emlékét; ez abban a korban nem volt szokás. A brassói evangélikus nőszövetség 1896-ban a leánylíceumnak adományozott egy embernagyságú festményt, amely Apolloniát Erdély szász patrónájaként ábrázolta. 1999-ben pedig Brassó Apollonia Hirscher-díjat alapított – szép kerámiaplakett is jár vele, Ferencz Ágnes kerámiaművész alkotása – olyan nők számára, akik sokat tettek a városért.

● Dr. Békefy Lajos

Marsall László, a Próteusz

Az evangélikus nagypapának tulajdonította költői tehetségét

Mióta osztják ki a Déry Tibor-díjat? – kérdezte a barátom, aki maga is részesült ebben a jutalomban. Kezdetben ugyanis Déry Tibor-jutalom volt a neve. Az író nevét viselő alapítvány és Déry özvegye 1984-ben hozta létre. És ahogy kutakodtam később a díjazottak között, felfedeztem, hogy 1991-ben, tehát huszonöt éve Marsall László is megkapta a díjat, akivel 2013-ban, néhány évvel nyolcvanéves korában bekövetkezett halála előtt emlékezetes órácskát töltöttem. Emlékeim tárházából próbálom most felidézni ezt a találkozást. Csevegésünk témája első verseinek megszületése volt.

Telefonon kerestem. Utólag bevallotta, hogy megnyerőnek találta a hanghordozásom, ezért mondott igent. (Lám, mit tesz az adjonisten…) Egyébként értésemre adta, hogy nem rajong az újságírókért, nem beszélve arról, hogy akkor már beteg volt. Emlékszem, a pesti Rákóczi úton lakott. S amikor felértem a bérház második vagy harmadik emeletére, ő már kint várt a gangon – házikötösben. Egy kicsiny, de hosszúkás szobában ültünk le beszélgetni. Úgy tűnt, szívesen válaszol a kérdéseimre.

– Mikor fogalmazta meg az első versét?

– Gyerekként. 1933. november 3-án születtem, és a ’34-esekkel jártam a békési elemi iskolába. Ekkor írtam az első versemet.

– Első osztályosként már tudott írni?

– Persze. Már négyéves koromban olvastam, és írtam a „házi feladatot”.

– Kinek köszönhetően?

– A családnak. Anyai nagyapám, akit nem ismertem, evangélikus lelkész volt, nagy versfabrikáló ember.

Gyapának van sok baja,
van neki három lánya,
Kató, Olgus, Maguci
meg egy mérges Mamuci.

– Ez kinek a rigmusa?

– A nagyapámé.

– Így emlékszik rá?

SCHÉNER MIHÁLY RAJZA

– Hallottam. Anyám meg a nagynéném mondogatták.

– Lehetséges, hogy tőle örökölte a versírás tudományát?

– Valószínűleg onnan.

– Kinek mutatta meg az első versét?

– Senkinek. Megvoltam magam vele.

– Az osztálytársaknak sem?

– Nem! Teljesen magánügynek tekintettem. Nem voltam rá különösképpen büszke. Örültem, hogy…

– Semmi kivagyiság?

– Bennem nem volt sohasem ilyen érzés. Még idősebb koromban sem. Még akkor sem, amikor Kossuth-díjat meg Arany János-díjat kaptam, a Soros Alapítvány ösztöndíja járt egy évig, és így tovább…

– Ennek az első versnek van valamilyen nyoma?

– Igen. 2003-ban megjelentek az első verseim Szegeden a Szakolczay Lajos szerkesztette *Schéner Mihály virágtára – Meseházi költők antológiája című* kötetben. A vers alcíme: *Első versek, ahogyan Marsall László I. oszt. tanuló írta (1940).*

– Tehát hatvanhárom esztendeig szunyókáltak a költemények.

– Körülbelül.

– Miért?

– Miért akartam volna megjelentetni? Hogy mondjam… Nem mindenki rajong az ilyesmiért. Ilyen kis…

A padlás fontos
ám fostos.
Galambok lakják
a ház kalapját.

A padlás a ház kalapja,
a konyha tüze az anyja
a Nagyszoba az apja
a pince a ház talapja.

– Komolyabb próbálkozások?

– Ligeti György zeneszerző javaslatára írtam egy levelet Weöres Sándornak, hogy elküldhetem-e neki a verseimet. Weöres visszaírt: „Amennyiben nem tart attól, hogy az álmai és esetleges elképzelései romhalmazzá esnek össze, akkor küldje el a verseit.” Elküldtem őket. A válasza így hangzott: „Versei sokkal jobbak, mint vártam, meghívom magát szombat délután a Vadrózsa eszpresszóba jó erős Rocky sörre!” S aztán jött a felesége, Károlyi Amy ellenőrizni, hogy hányadik sörnél tartunk. Nehogy ottan tök részegre igyuk magunkat holmi pálinkával.

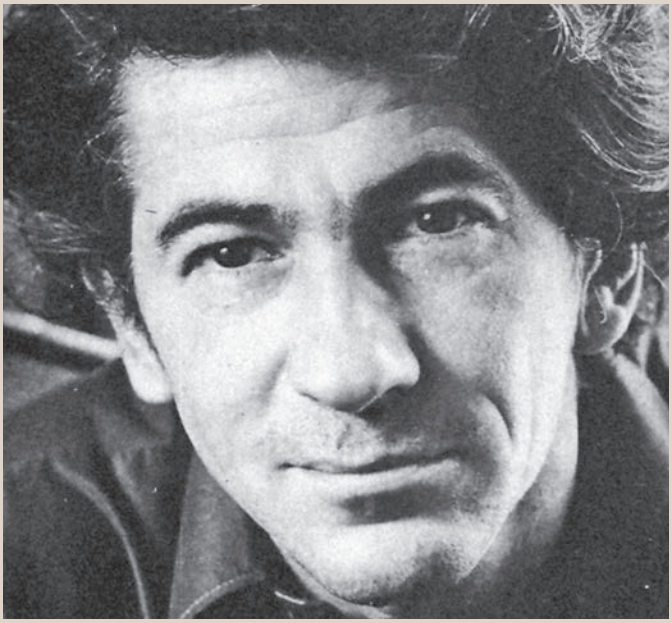

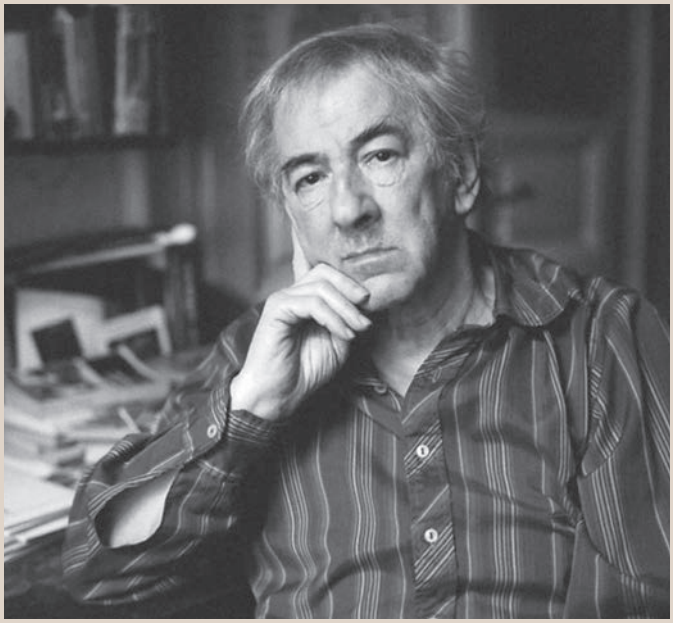

Marsall László 1933. november 3-án született Szegeden. Elemi iskoláit Békésen, a gimnáziumot rövid ideig Orosházán végezte, majd a budapesti Werbőczy (később Petőfi) Gimnáziumban tanult, s itt is érettségizett jeles eredménnyel. Felsőfokú tanulmányokat az ELTE matematika–fizika szakán folytatott, de három év múltán abbahagyta, és már csak azokra az órákra járt be, amelyek érdekelték. Kezdetben alkalmi munkákból élt, majd a Magyar Rádióhoz került, ahol 1957 és 1967 között külső munkatárs volt, 1967-től pedig az irodalmi osztály belső munkatársaként dolgozott. 1970-től szabadfoglalkozású író és költő. Első verseskötete, a *Vízjelek* 1970-ben jelent meg. A hatvanas években tagja volt a Belvárosi kávéház legendás hírű értelmiségi társaságának. A Kossuth-díjat a költői nyelvet megújító művészetéért, emlékezetes verseiért és egész életútjának elismeréseként kapta. 2013. június 25-én hunyt el.

– Az első versek nem kerültek szóba?

– Nem emlékszem rá. Viszont egyszer felolvastam őket a Makovecz-féle Magyar Művészeti Akadémián.

– Sikere volt?

– Nagy.

Birbitélni a kakas
ráugrik a tyúkra,
így lesz tojás meg csibe,
a mozdony ráugrik az
állomáson a szeneskocsira,
lesz neki mivel befűtenie.
Dermény úr a csődörösnél
ráugrik Olgára,
így lesz kiscsikó.
Én meg majd hátulról
ráugrom Lázár Évára,
Biz' a hasra esik,
Kapok két pofont.

Vasy Géza irodalomtörténész írta a költőről: „Marsall László a modern magyar költészet egyik legkülönösebb alakja. Talán még különcnek is lehetne nevezni, ha ennek a fogalomnak nem volnának félreérthető mellékjelentései. De a köznapi emberekhez képest minden igazi költő valamiképpen különc, s a költők társaságában olyanok számíthatnak különcnek, mint például Weöres Sándor vagy éppen Marsall László. A róla szóló írásokban nevezték őt már többek között Próteusznak, Orpheusznak, Sziszüphosznak, s mindegyik elgondolkoztató. Ifjúkorának legfőbb mestere, Weöres Sándor Próteusznak is nevezte, tehát ahhoz a mítoszi lényhez hasonlította, aki alakváltoztató és korlátlan, múltat és jövőt is átölelő tudással rendelkezett."

A kortárs költő, Döbrentei Kornél így vallott róla. „Marsall László […] a költészetben és személyiségében egyaránt valósította meg a kikezdhetetlen autonómiát. Naponként harcolta ki, védte meg éles elmével, műveltséggel, belső hittel, és ha formába lendült, kesernyés önirónával és a világnak, no meg nekünk is megbocsátani képes humorral. […] '45 után az apja veséjét a bolsevikok verték le. Marsall édesatyja főszolgabíró volt az ún. Horthy-rezsim alatt. Ennek árnyéka ráterült a fiára is, ezek után nemigen került a napos oldalra. Tán máshogy sem. Elhallgatta, negligálta a liberális kommunista kultúrpolitika. Bár – vagy éppen ezért – nemzedéke egyik különlegesen kiemelkedő tehetsége volt."

Befejezésül álljon itt egy újabb költemény Marsall László első verseiből.

Unatkozok a Balaton partján,
Fölöttem kék az ég.
Lizi néni fürdő ruhája
jajveres meg hupikék.

Kiabálok – Unatkozok!!
anyu kijavítja – unatkozomra.
Hát akkor unatkozom.

Anya mondja – menj írj verset.
Nincs kedvem írni.
Ha írok – milyet?
Anya azt mondja – petőfiset.

Hát írtam már három szakot,
most írom a negyediket.
Ötödiket már nem írok.
Minek?

Mégis írtam még egy szakot,
ugyanazt, mint az első volt.

Jó dolga volt Petőfinek,
földig ért a lába
azért tudott felugrani
egy vagy két szamárra.

Ez jutott épp az eszembe
– ennyi elég mára.

• Kő András

Aki áthallotta a muzsikát

Kocsis Zoltán halálára

A 20–21. század nem kedvez a sokoldalú tudósoknak, a megnövekedett információmennyiség a szakosodás felé terelte a tudományok művelőit. A zene sem lehet kivétel ezalól, a klasszikus és kortárs zene művelői, stílusok ismerői, hangszeres zenészek, szerzők, karmesterek a saját speciális világukat építették, s a láthatatlan mezsgye egyben határt is vont közéjük. Csak az igazi zenei lángelmék tudták átlépni e kordont. Ilyen volt Kocsis Zoltán.

Kocsis Zoltánnal, a művésszel először a közgazdasági egyetem diákklubjában találkoztam 1974-ben, a beszélgetés a késő estébe nyúlt. Közvetlen volt, de nem bratyizós, s amikor kérlelték, hogy üljön a sarokban álló zongorához, utalva a hangszer állapotára, udvariasan elhárította az invitálást. Akkor Cziffra György munkásságáról kérdeztem. Először egy-két mondatban válaszolt, majd váratlanul még kétszer visszatért a témára. Látszott, hogy foglalkoztatja a „Cziffra-jelenség”, hiszen a romantikus repertoárjuk részben közös volt, s a Franciaországba szakadt hazánkfiának az élete, munkássága addig talány volt a magyar zenei közvélemény előtt.

Kocsis a hetvenes évek végén az Új Zenei Stúdió munkájában zeneszerzőként vitt úttörő szerepet, koncertjeit az ifjúság is nagy lelkesedéssel hallgatta. A nyolcvanas években a Hungaroton egyik vezetőjeként gyakran találkoztam a művésszel. Figyelemmel kísértem annak a Bartók-összkiadásnak a világkarrierjét, amelynek a születésénél meghatározó szerepet töltött be. Személyesen választhatta ki Bécsben azt a Bösendorfer-zongorát, amelyiken a sorozat készült, s a Bartók-művek egy részét is az ő előadásában rögzítették. Büszkék voltunk a Rachmaninov-zongoraversenyek nemzetközi sikerére; a lemezek szólistája Kocsis Zoltán volt, a műveket a San Franciscó-i szimfonikusokkal vette fel a Philips kiadó. A zeneértők később az ugyancsak Philips-kiadványként megjelent Debussy-lemezre figyeltek fel, amelyen a zeneszerző szólózongoradarabjait játszotta Kocsis.

1983-ban Fischer Iványnal közösen alapította meg a magyar zenei élet állóvizét alaposan felkavaró Budapesti Fesztiválzenekart. 1997-ben nevezték ki a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, akkori nevén a Magyar Állami Hangversenyzenekar fő-zeneigazgatójának. Itt is maximalizmusával tűnt ki. Nem törekedett olcsó népszerűségre, így a kritikus hangok is hamar megjelentek. Hidegen hagyták a megjegyzések, tisztában volt zenei tudásával, s e „költői öntudata” pajzsként védte a támadásoktól.

2008-ban interjút kértem tőle. Bár kötélnek állt, de nem jó napját fogtam ki, a művész nagyon feszült volt. Húsz percet ígért, ám a kérdések nyomán elfeledkezett a „limitről”, s bő másfél óra múlva kísért ki. A beszélgetés közben a dolgozószobájában felállított zongorán illusztrálta az elhangzottakat, lelkesen magyarázott, s egy dedikált Debussy-lemezzel ajándékozott meg. A halálhír nyomán ismét meghallgattam a magnófelvételt: a háború utáni zenei nemzedék egyik legkiválóbb képviselője, az utolsó nagy magyar zenei polihisztor osztotta meg magvas gondolatait.

Koncertjei élményszámba mentek. Három est különösen emlékezetes marad számomra. 2009-ben részt vehettem Schönberg *Mózes és Áron* című operájának koncertszerű bemutatóján. A mű harmadik felvonását Kocsis komponálta meg a nagy osztrák szerző szellemében. Egy évre rá a miskolci operafesztiválon ismét történelmet írt, Richard Strauss *Daphne* című darabját támasztotta fel Csipkerózsika-álmából.

Az *Evangélikus Élet* 2008. október 26-i számában is beszámoltam arról a koncertről, amelyen Szokolay Sándor nagyszabású művét, az *Október végi tiszta lángok* című oratóriumot mutatták be Kocsis Zoltán és a Nemzeti Filharmonikus Zenekar közreműködésével. Igazi zenei eseménynek lehettem tanúja: a hetvenhét éves komponista hosszabb hallgatás után állt ismét a zenei közélet reflektorfényébe. A művet Nagy Gáspár versei és az 1956-os forradalom eseményei ihlették. A koncertet megelőző híradások hangsúlyozták, hogy a szerző élete fő művének tekinti a hetvenperces, monumentális alkotást. Szokolay kitárulkozott az eseménnyel kapcsolatban: a rádióban csaknem egyórás beszélgetésnek lehettünk tanúi, az előadás előtti interjúból a közönség is megismerhette a mű keletkezésének műhelytitkait.

„Az *Október végi tiszta lángokat* kifejezetten Kocsis Zoltánnak dedikáltam – nyilatkozta a mester. – E tökéletes hallású muzsikusnak, aki a legbonyolultabb orkesztrális anyag rétegeit is az utolsó hangig »áthallja«.”

● Dr. Csermák Zoltán

Római jegyzetlapok

Készülődés. Hazaindulva minden évben elbúcsúztunk: „Isten veled, Örök Város! Többet nem jövünk!” Azután váratlanul meghívás érkezett. Feleségem délután már csomagolt, és az útikönyvet böngészte. „Rómához csatlakozik az egész világtörténelem, és második születésnapomnak tekintem, valóságos újjászületésemnek ama órát, mikor megérkeztem” – Goethe írta ezeket a sorokat 1789-ben az *Itáliai utazásokban.* Nem ő volt az egyetlen, akit megigéztek s egy életen át elkísértek a szépség csodái. Minden út ide vezet, hallottam anyniszor, s a messzi földről érkezők tényleg számlálatlan emléket kapnak. Róma az antik világ fővárosa, a pápák lakhelye, szívében az apró Vatikánnal, ahol csíkos ruhás, lándzsás gárdisták őrködnek.

Indulás. Valamikor elég volt a gép indulása előtt egy órával kimenni a repülőtérre. Azóta változott a világ: legjobb, ha reggel indulok, hogy délben föl tudjak szállni a gépre. Pláne én, aki pacemakerrel próbálom átverekedni magam a hosszú sorokon. „Álljon a falhoz!” – mondja szigorúan az őr. „Nadrágot le!” – folytatja a tapogatást. „Nézem a jobb lábán a zoknit… a talpát… Marika, átért már a másik cipő” – kiabál a terem végébe. Azután veszekedés hallatszik: egy spanyol férfi kézitáskája pár centivel nagyobb a megengedettnél, a büntetés nem marad el.

Teréz anya lányai érkeznek, kis csapat. Az ő felszerelésüket, hímzett válltáskájukat a mérleg nem mutatja. Vidámságuk pedig nem szűnik egy percre sem. A hatalmas gép hátsó ülésén az ókori világ sorsáról révedezem: a sivatagi kóró, satnya nád mellett nomád családok várták az esőcseppeket. A porrá tört antik kövek közt kiket térítene Pál?

Alkonyi város. Mennyit változott? Ezen töprengek, ahogy jövök le a lépcsőn. Él-e még ókori nagysága, megvannak-e középkori sikátorai? Száguldanak tarka ruhás nők a robogókon? Minden a régi?

Hangosak a fal melletti kisvendéglők. A múzeumóriások és könyvtárak tengernyi kinccsel rakottak. De Róma mintha lüktetőbb, gyorsabb lenne. Sietnek az emberek, még a zebra közepén is vigyázni kell, mert elkapják az oldalunkat a gyors autók. A helyiek kedvessége azonban megmaradt, akárkit kérdeztünk, mindenki igyekezett segíteni, sőt sokszor össze is vesztek miattunk, hogy merre menjünk.

Róma ragyog a búcsúzó őszben: nemcsak napfényével, de belső sugárzásától is. Titkos csoda. Kőszívének dobogása meszszire elhallatszik; mint szellemi mágnes, idevonzza a világot.

Utolsó ítélet. A nagy képtárak közül a vatikáni tárja a legszélesebbre kapuját. Most tudtam meg, hogy a reneszánsz ízlésű épületet XI. Pius pápa emeltette 1932-ben. Hatalmas lépcsőházában könnyen el lehet tévedni, aki pedig megáll, elsodorja a türelmetlen tömeg. A bronzkorlát zsinórja mögött egy kis nyugalmat találok, s felfedezem a padló csavaros lapjait, a gyönyörű mozaikokat. Milyen finom munkák, hány kéz türelmes szorgalma. A fölhalmozott kincsek között a nekem kedves remekműveket keresem meg. Giotto nagy triptichonját, Fra Angelico kisebb képeit. Sajnos a freskóival díszített kápolna a vatikáni palotában nem látogatható, éppen restaurálják.

Leonardo mozdíthatatlan: a befejezetlen *Szent Jeromos* előtt földbe gyökerezik a lábunk. (Mindent tudott, mindenhez értett.) Még kilencvenegy lépcső, kanyargó folyosók, és ott vagyunk a Sixtus-kápolnában! Michelangelo üdvözöl freskójával, és ráförmed a hangos kínaiakra: „Csendesebben! Ez szent hely!” A gigászi homályban töprenghetünk: mi ez az örvénylés? A beszűrődő nap világította mennyezet a megváltatlan világot jelenti? Kinek festette? Istennek? Magának? Nincs fölmentés, csak ítélet! ▶

Várandós fiatal nő. Tegnap éjszaka esett az eső, de reggelre alig maradt nyoma. A csillogó hullámú Tevere csendesen hömpölyög. Az ősz-arany platánsor mögött most kel föl a nap. Mennyi szín, finom szövésű kép az október végi délelőttben. A régi kettétört híd melletti „újon" sokan mennek. A téren előttem sétál egy mosolyos nő. Megáll, és látom, hogy a nyakában csüngő lánc milyen hosszú. Leér. Leér a pocakjáig, s lent, ahol a csöpp magzat várakozik, rugdal, gyengéd mozdulattal odaszorítja az aranykeresztet. Így óvja, félti, üzen neki titkos jelekkel.

Piazza dè Renzi. Kis tér, tele szegényekkel. Egyik sarkán kóbor kutya didereg, mellette munkára várakozók. Az ablakok előtt frissen mosott fehérneműk lógnak, föl a második emeletig. Síró gyerekek futkároznak, anyjuk hangosan hívja őket, azután veszekednek kicsit a szomszédokkal. A falakon a vakolat lemállott, sok helyen a vörös tégla is kihullt. A sikátor végén fogatlan öregasszony matat, apró virágcsokrokat készít a szerelmeseknek… Hajléktalanok a bokrok közelében. Élő halottak. Vannak, akik utolszor fölkapaszkodnak a buszokra, hogy meghúzódjanak, melegedjenek, amíg a fiatalok ki nem utálják őket.

Colosseum. Tökéletesen ovális. A pontos geometriai formák lenyűgözőek. Nagy kőtömbök, merész faragások. Az ókori Róma igazi építőanyaga a lapos, vörös tégla. Annál szebb, ha sorai töredezettek, virágos, zöld kúszónövények borítják és ölelik magukhoz.

Indulunk vissza a városközpont felé, amikor vidám csapatba ütközünk. Apácák sétálnak a déli sugárverésben. Vékony, mindig vidám nők. Úgy látszik, kiszabadultak az imádság kötelékéből, és most Isten adott nekik egy bő órát. Mennek, nézik a dús kirakatokat, és a tapasztós fagylaltot kóstolgatják.

Antik művészet. Galéria: Palazzo Barberini. Eredetileg szőlőskert volt, 1549-ben emelték fölé a villát. Itt pihenünk meg, mert nem bírja a lábunk. Ágnes később fölmegy az emeletre, én a gyönyörű környezetet nézem. Ikonbarna törzsű píneák zöld lomb-

koronával, ciprusok, mint sötét felkiáltójelek. A kőkockás kerti utat íriszek szegélyezik, ciklámenek illatoznak. Egyedül vagyok, magas vaskerítés zár el a világtól. Ki ült itt ezer évvel ezelőtt? Kétezerrel? Egykor a légió katonái, most a villamos zörög a kanyarban. Holt lelkek pihennek köröttem, a nyugati szél söpri a hullt levelet kedves poétám sírján. És hallom Shelley ódájának nyers és varázslatos sorait.

Hajnali hangok. Az Angyalvár közelében lakunk. Szállásadó barátunk naponta mondja, keljünk korán, mert lemaradunk a titkokról. Ma hajnali fél hatkor már ott vagyunk a közeli parkban, ülünk a padon, és várunk. Pár perc után apró hangok, majd a közeli kis templom harangja folytatta. Később a távolból kettő is. Mintha alkalmi kórus állt volna össze a derengő fényben. Nem a gyors időt jelezték, nem valamelyik zsoltárt idézték föl, csak úgy csendesen zengtek, szünetekkel. És ez a szép „hangzavar”: néma kiáltás, gyöngyöző dal, igazi olasz ajándék. Valamilyen elmondhatatlan figyelmeztetés: igyekezz, barátom, mert kifogysz az időből. Egy pillanat az élet.

Statisztika. Mindent följegyző írnokok azt mondják, hogy Rómában kilencszázötven templom áll. Tündököl, hív, beszél hozzánk. De ebben a bőségben, mint minden nagyvárosban, itt is van egy-két szörnyű épület. Elsőként kell megemlíteni közülük II. Viktor Emánuel király emlékművét. Hatalmas, hófehér monstrum, szinte leigázza a Forum Romanumra és a Capitoliumra figyelő tekintetet. Szándékában sem érte el a célt: az egyesített Itáliának, az új nemzeti egység gondolatának kifejezését. Az emlékművet a kritikus olaszok – sok egyéb gúnyneve mellett – Remington írógépnek is nevezik. Iránytűnek nem rossz, az eltévedő innen könnyen eljuthat a legtávolabbi részekbe. A téren, a Piazza Venezián óriás buszpályaudvar, világtalálkozó színhelye.

Római Magyar Akadémia. Kis magyar sziget a város legszebb részén. Az épület története régi időkre nyúlik vissza: a palota első tulajdonosa Attilio Ceci volt, ő az Odescalchi családnak adta el 1547-ben. Száz év után Orazio Falconieri vásárolta meg, aki szüntelenül szépítette, bővítette a vastag falakat és a termeket. 1927 óta a magyar állam tulajdona. Jó betérni, ha kis időre is. Üdítő hallani magyar szót a dallamos olasz nyelv zúgásában. Néhány hete tíz művész, a hiperrealizmus képviselői hozták el munkáikat, remek olajképeket, semmitmondó pasztelleket, régieket és friss színeket a közeli platánfákról. Bemutatták jeles költőnk, Dobai Péter és Máté Mária (vers és fotó) közös kötetét. Róma, Velence, Firenze, Milánó hajnali sugarai és reggeli fényei ragyognak a képeken és a sorok között. Holnap a Muzsikás együttes jön, hogy megmutassa a népzene örök dallamait, a tüzes egri vörösbor mandulás ízeit.

Ostia. A tenger. Déli verőfényben tündököl a homokpart. A pálmás öböl hív a végtelen vízre, az üvegzöld-kék hullámok csendesen verik a köveket. Nyáron lehet fürödni, napozni kényelmes nyugágyakon. Most néptelen minden. Kevesen jöttek el hallgatni a tenger mormolását. Fémszékeken húsos hölgyek süttetik az arcukat, beszélgetnek, és újabb szendvicses dobozokat nyitnak föl. A bátrabbak a csípős szél ellenére is megmártóznak, és felfrissülve sétálnak. Váratlanul ősz hajú férfi jön hozzánk. Indiai. Kézi szövésű terítőket, hosszú sálakat, színes kendőket terít elénk. Öt éve nem volt otthon, népes családja nagyon hiányzik neki. Veszünk egy kis szőttest, jó lesz otthon a falra. Kimegyek a partra, visszanézek. Halottak napja és mindenszentek előtt térünk haza. Tombol, sötéten lángol a tenger; a fasorok, a sétányok, a mellvédes partok üresek. Én pedig roskadozom az elmúlt hetek emlékeitől.

• Fenyvesi Félix Lajos

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

A Keresztény Értelmiségi Fórum következő alkalmán a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) november 28-án 18.30-kor *A negyedik és az ötödik hatalmi ág, avagy létezik-e nem tőkevezérelt társadalom?* címmel Laborczi Pál előadása hangzik el.

Könyvvásárok. A szervezők és a részt vevő kiadók szeretettel várnak minden érdeklődőt a december 2–3-án (pénteken és szombaton) megrendezendő 22. keresztyén karácsonyi könyvvásárra, melynek helyszíne az előző évekhez hasonlóan a Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium (1092 Budapest, Kinizsi u. 1–7.). Nyitvatartás: pénteken 14-től 20 óráig, szombaton 9-től 17 óráig. Idén is ruhatár és büfé teszi kényelmesebbé a vásárlást. Valamint várjuk önöket a győri ádventi könyvvásáron is. Helyszín: Széchenyi István Egyetem (9026 Győr, Egyetem tér 1.). Időpont: december 7., szerda, 9–17 óra. Jöjjön el, látogassa meg a Luther Kiadó standját, és vásároljon 10–50 százalék kedvezménnyel! Kérje regisztrációs lapunkat, hogy ön is a Luther Könyvklub tagja lehessen, és saját kiadványaink árából állandó 20 százalékos kedvezményben részesülhessen. Előrendelést november 28-ig tudunk felvenni a kiado@lutheran.hu címen.

A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány budapesti egyetemi szakkollégiumába keres megbízható személyt gondnoki munkakörbe. A jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal a következő címre várjuk: MPTA, 1121 Budapest, Eötvös út 35.; paczolay.agnes.mpta@gmail.com.

Kuglóf

Hozzávalók

450 dkg lisztet
2 db tojássárgája
8 dkg margarin
15 dkg cukor
1 csomag vaníliás cukor
csipetnyi só
1,5 dl langyos tej
3 dkg élesztő
3 evőkanál kakaó
5 dkg mazsola

Elkészítés

A tejben a cukorral felfuttatjuk az élesztőt kb. 15 perc alatt. A lisztet, a tojást, a vaníliás cukrot és a csipetnyi sót összekeverjük, majd beleöntjük a felfuttatott élesztőt és a margarint. Összedolgozzuk, és kelesztjük 30-40 percig. Ha megkelt, kettéválasztjuk a tésztát, és az egyik felébe mazsolát, a másikba kakaót teszünk. Téglalap alakúra formázzuk őket, egymásra helyezzük, majd szorosan feltekerjük, és csavarunk egyet rajta. Margarinnal kikent, lisztezett formába tesszük, és kb. 30 perc alatt a duplájára kelesztjük. Előmelegített, 180 fokos sütőben 25-30 perc alatt megsütjük.

• M. T. ZS.

Jó étvágyat!

Fakó keselyű

Hatalmas madár, jóval nagyobb a hazánkban élő sasoknál. Feje és nyaka sárgás pihékkel fedett, nyaka tövében jól látható fehér tollgallér van. Tollazata fakó rozsdabarna, hím és tojó hasonlóan színezett. A 19. században és a 20. század első felében még rendszeresen megjelent hazánkban elsősorban a nyári időszakban, ezután előfordulásai ritkábbá váltak. Az elmúlt év őszén azonban újra egy tizenkilenc példányból álló csoportot figyeltek meg Magyarországon. Ez év októberében pedig Budatétényben tűnt föl két madár a rózsakerti fűtőmű kéményén.

Fészkelő hazája Dél-Európa sziklás vidékei, de költ Afrikában és Ázsiában is. Jelentős állománya él Spanyolországban, és lehet látni Dél-Franciaországban, Horvátországban és Görögországban is. Miután az emberek ma már nem tűrik a legelőkön az elpusztult állatok tetemeit, a keselyűket rendszeresen etetik, ennek következtében például a spanyol állomány jelentősen megemelkedett.

RAJZ: BUDAI TIBOR

A fiatalok négy-hat évesen válnak ivaréretté, ekkor választanak párt, és éveken át együtt maradnak. Fészküket védett sziklapárkányra közösen építik. Száraz ágakból áll, átmérője hatvanszáz centiméter. A fészket éveken át használják és rendszeresen tatarozzák. Szívesen költenek telepesen, Spanyolországban például nagy kolóniáik vannak. Fészekaljuk mindössze egyetlen tojásból áll, ez általában jellemző a nagyobb keselyűfajokra. A hím és a tojó is kotlik, naponta általában kétszer váltják egymást. A fióka körülbelül ötven nap alatt kel ki, kicsi és gyámoltalan, mindössze akkora, mint az öreg madarak feje. A tojó eleinte állandóan rajta marad, melengeti, később már mindkét madár az eleséget hordja. A fióka lassan fejlődik, de ha éhes, olyan hangosan követeli a táplálékot, hogy az akár kétszáz méternyire is elhallatszik. A nyár folyamán százhúsz-százharminc naposan hagyja el a fészket, és kezd repülni, de ezután még hetekig szülei gondozására szorul.

A fakó keselyűk nagy magasságban keringve kutatnak táplálék után, és ha elhullott állatot fedeznek fel, ott rövid idő alatt többen is összegyűlnek. Ha a tetemet megbontották, fejükkel mélyen belenyúlnak, hogy a belsőséget elérjék. A keselyűk számára szerte a világon a mérgezés jelenti a legnagyobb veszélyt.

Hazánkban a fakó keselyű védett, természetvédelmi értéke kétszázötvenezer forint.

• Schmidt Egon

Kérdések

1. Milyen súlyú egy fakó keselyű?
2. Milyen hosszú a szárnya?
3. Vajon hogyan jut fel olyan magasra?

Ha szüleitekkel valamelyik dél-európai országban, például Spanyolországban jártok, és kémlelitek az eget, biztosan láttok keselyűket. Fényképezzétek le őket, de a szerkesztőségben örülnénk az állatkertekben készült felvételeknek is. Címünk: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

Megfejtések: 1. Kb. 7800 gramm. 2. 71 cm. 3. A termikek, a felhajtó meleg légáramlatok segítségével.

Töprengő

Féltett értékeink. Regényekben olvashatunk olyan kincsekről, amelyeket nagyon régen elrejtett valaki. Bizonyára azért, mert igencsak féltette őket. A titkos helyet senkinek sem árulta el, s amikor messzire került otthonról, vagy talán meg is halt, magával vitte a titkát is. Akárhogy féltette is, mégis elvesztette a kincsét. A szívünk mélyének van egy rejtett kincse: a ragaszkodás. Ragaszkodunk emberekhez, akiket szeretünk. Ragaszkodunk tárgyakhoz, amelyek kedvesek vagy éppen hasznosságuk miatt fontosak nekünk. Ragaszkodhatunk bizonyos szokásainkhoz is, amelyek megszabják az életünk rendjét.

Olvasd el *Lukács evangéliumából* a 18. fejezet 18–27. verseit! Jézus egy olyan fiatalemberrel találkozott, aki a vagyonához ragaszkodott mindennél jobban. Sok jó tulajdonsága volt ennek az ifjúnak. A vagyon szeretete azonban kiszorított a szívéből más fontos ragaszkodásokat. Nem engedte őt szabadnak lenni, hogy Istenre bízza az életét. Pedig Isten szeretete olyan féltett kincsünk, amely megtartja az életünket, és velünk van mindig és mindenhol. Ha engedjük, hogy az ő szeretete töltse be a szívünket, akkor máris örök értékű kincsünk kezd el gyűlni egy kicsit még titokzatos, gyönyörű helyen. A rejtvényből megtudod, hogy hol.

▶ Téged milyen kérdés foglalkoztat? Ha megírod, a *Töprengő* szívesen keresi veled együtt a választ.

Fogom a kezed

Mennyei Atyám! Köszönöm, hogy nekem adod legféltettebb kincseidet. Adtál nekem szavakat, amelyekkel mindent el lehet mondani. Adtál figyelmet, hogy megismerhessem a világot. Adtál embertársakat, akiknek én is tudok örömet szerezni. Nem is tudom minden ajándékodat egyszerre felsorolni. Kérlek, segíts, hogy vigyázni tudjak rájuk! Ámen.

REJTVÉNY

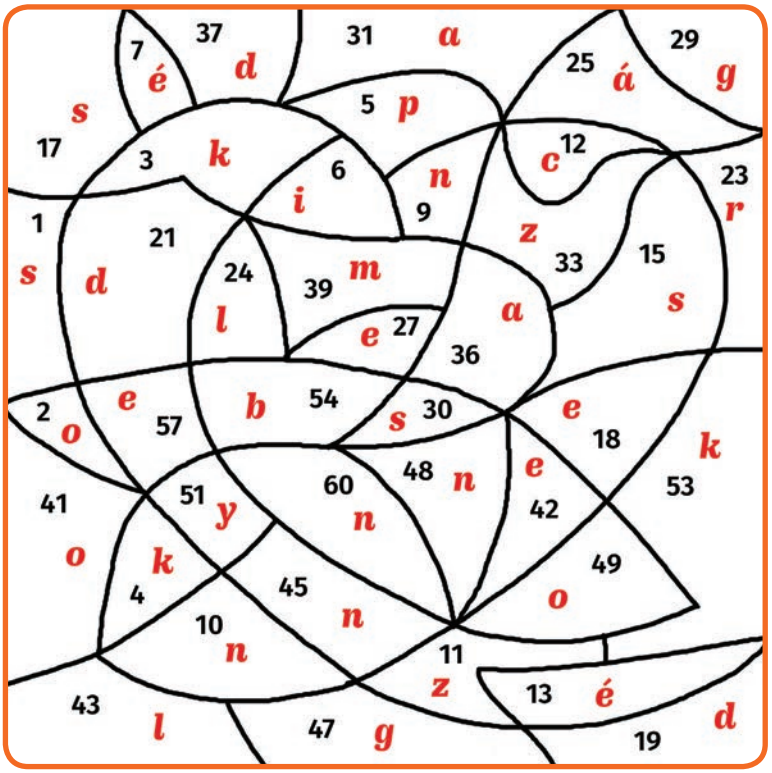

▶ Színezd ki azokat a mezőket, amelyekben 3-mal osztható számot találsz! Ha megvan, rakd emelkedő sorrendbe ezeket a hozzájuk tartozó betűkkel együtt. Összeolvasva megtudod, mit ígért Jézus az ifjúnak.

A helyes megfejtést szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorsolunk ki. Neved mellett az életkorodat is tüntesd fel!

1000mester

▶ Már nagyon sok mindent olvastunk együtt a Bibliából. Készíts kincstartó tarsolyt! Ha a bibliai igék közt olyan mondatot olvasol, amely különösen is kedves neked, írd le, és tedd a tarsolyba! Hamarosan egész kincstárad lesz benne.

RAJZOK: BÓDI KATALIN

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 27.) *Az én igém […] nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghez viszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.* Ézs 55,11 (Mk 16,20; Mt 21,1–9; Róm 13,8–12[13–14]; Zsolt 24) Ismerjük az évszakok vagy a víz körforgását a természetben. De ismerjük-e az ige körforgását a világban? Isten szava azért szállt a földre, testesült meg Jézusban, hogy az ember lelkében véghez vigye, amit akar. Azt, hogy *„minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére”.* (1Tim 2,4) Advent csendjében engedd, hogy Isten igéje célhoz érjen benned: munkálja üdvösségedet, és mennybe emeljen téged!

Hétfő (november 28.) *De te maradj meg abban, amit tanultál, és amiről megbizonyosodtál, tudván, kiktől tanultad, mivel gyermekségedtől ismered a szent írásokat, amelyek bölccsé tehetnek téged az üdvösségre a Krisztus Jézusba vetett hit által.* 2Tim 3,14–15 (Zsolt 112,1b; 1Pt 1,[8–9]10–13; Ézs 59,1–15a) Sokan felnőttként megtérve jutnak hitre, miként Pál apostol. Sokan pedig gyermekségüktől fogva növekednek Isten ismeretében, miként Timóteus. Nélkülözhetetlen, hogy minden Krisztusban hívő hűségesen megmaradjon abban, amit tanult. Ehhez naponkénti megtérésre, a Szentírás mind mélyebb ismeretére, az ebből származó bölcsességre és a hitben való növekedésre van szükség. Advent csendjében kérd Istent, hogy erősítse a Krisztus Jézusba vetett hitedet!

Kedd (november 29.) *Megbánhatatlanok az Isten ajándékai és az ő elhívása.* Róm 11,29 (Ez 20,41–42; Zsid 10,32–39; Ézs 59,15b–21) *„Eljön Sionból a Megváltó…”* (Róm 11,26) – ígérte Isten népének. Népe azonban nem fogadta el ajándékait, nem élt elhívatásához méltóan. Isten mégsem vonta vissza ajándékait és elhívását, hanem minden néphez elküldte a Megváltót. Advent csendjében adj hálát elhívásodért és Krisztusban kapott ajándékaidért!

Szerda (november 30.) *Az imádkozásban és a hálaadásban legyetek kitartóak és éberek!* Kol 4,2 (1Móz 32,27b; Kol 1,9–14; Ézs 60,1–14) Napjainkban ritka erény a kitartás és az éberség. Az imádkozásban gyakran meglankadunk. Éberségünket is könynyen felváltja a figyelmetlenség, a rendszertelenség. Advent üzenete az, hogy Jézust „ébren kell fogadnunk, / s buzgó hálát adnunk” (EÉ 134,3). Advent csendjében kérd Istent, hogy legyen segítségedre a lelki összpontosításban: a kitartó, éber imádkozásban és hálaadásban!

Csütörtök (december 1.) *Ragaszkodj az intelemhez, ne térj el tőle, vigyázz rá, mert ez a te életed!* Péld 4,13 (1Tim 1,5; 1Thessz 5,[1–3]4–8; Ézs 60,15–22) „Te vagy az életem!” – mondják egyesek szerelmüknek, gyermekeiknek. „A munka az életem!” – mondják mások. De elhagynak emberek, és minden munka megáll egyszer. Egy az, ami igazán szükséges, ami örökre megmarad: az intelem, vagyis Istenünk igéje. Egyedül ennek meghallása és megtartása jelenti számunkra az életet. Advent csendjében ragaszkodj hozzá, ne térj el tőle, vigyázz rá!

Péntek (december 2.) *Békesség mindnyájatoknak, akik Krisztusban vagytok.* 1Pt 5,14b (Zsolt 3,6; Ez 37,24–28; Ézs 61,1–6) Békétlen világban élünk. Valódi, lelki békességet egyedül csak az adhat, akinek születésekor angyalok hirdették: dicsőség mennyben az Istennek, békesség földön az embernek! (Lk 2,14) Aki Feltámadottként így köszöntötte övéit: *„Békesség néktek!”* (Jn 20,21) Advent csendjében, akik a Krisztusban vagytok, énekeljétek Jézusnak: „Életet, békét hozol te nekünk. / Téged szolgáljon teljes életünk!” (EÉ 148,3)

Szombat (december 3.) *Simeon […] várta Izráel vigasztalását.* Lk 2,25 (Zsolt 73,1b; Hab 2,1–4; Ézs 61,7–11) Annak idején próféták, királyok várták a Megváltó eljövetelét. Nekik nem adatott meg, hogy lássák az Üdvözítőt. Az agg Simeon várakozása azonban beteljesedett. Megérkezett hozzá a Messiás, és az igaz ember a karjaiba vehette Izráel vigasztalását. Advent a várakozás, az úrjövet ideje. *„Jó csendben várni az Úr szabadítására”* (JSir 3,26), mert megtapasztalhatjuk: *„Közel van hozzád az ige…”* (Róm 10,8) Megérkezik hozzánk. Megszületik a szívünkben. Advent csendjében hidd: „…őt nem hiába várod, / Betér hozzád, megáld!” (EÉ 140,3)

• Németh Mihály *(Maglód)*

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu • Előfizetés: kiado@lutheran.hu • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu). Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Máté Tóth Zsuzsánna (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Szabóné Mátrai Marianna – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), Lacknerné Puskás Sára – Gyermekeknek (keszievgyul@gmail.com), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kovács Eleonóra – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán. Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Címlapfotó: Magyari Márton.

Ára: 450 Ft

KÖZÖS MEGEMLÉKEZÉS

990 Ft

A SZEMBENÁLLÁSTÓL A KÖZÖSSÉGIG

2017-ben katolikusok és evangélikusok együttesen tekintenek vissza a reformáció 500 évvel ezelőtt történt eseményeire, ugyanakkor a hivatalos ökumenikus dialógus elmúlt ötven évére is.

A szembenállástól a közösségig egy olyan ökumenikus megemlékezés alapját képezi, amely merőben eltér a korábbi százéves évfordulóktól. A Lutheránus–Római Katolikus Egység Bizottsága szeretettel hív minden keresztényt, hogy együtt tanulmányozzák ezt a közös dokumentumot nyitottan és kritikusan, és hogy együtt járjanak azon az ösvényen, amely az egyház teljes és látható egységéhez vezet.

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON

LUTHER
KIADÓ

Evangélikus könyvesbolt: 1081 Budapest, Kiss József u. 2/a
nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
levelezési címünk: Luther Kiadó 1085 Budapest, Üllői út 24.

Olvass újságot határok nélkül!

Azonnal elérhető online lappiac

DIGITALSTAND

digitalstand.hu